

РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

РЕСУРНИЙ ЦЕНТР ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Інформаційний збірник матеріалів нормативно-правового та методичного забезпечення інклюзивної освіти

РІВНЕ – 2020

ЗМІСТ

Закон України «Про освіту» (витяг, статті 19, 20)	2
Лист МОН молодьспорту України від 26 липня 2012 року № 1/9-529 «Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання»	4
Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 617)	11
Положення про інклюзивно-ресурсний центр (постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545)	14
Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530)	29
Примірне Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 року № 609)..	32
Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н. р. (лист Міністерства освіти і науки України від 05.08.2019 № 1/9 – 498)	38
Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (наказ Міністерства освіти і науки України № 1472 від 25.11.2019)	55
Перелік корекційно-розвиткових програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	62

Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (витяг)

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Стаття 19. Освіта осіб з особливими освітніми потребами

1. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.
2. Держава забезпечує підготовку фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами на всіх рівнях освіти.
3. Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку.
4. Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості.
5. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну.
6. Навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тими, що спричинені порушенням розвитку та інвалідністю, у закладах дошкільної, позашкільної та середньої освіти здійснюються за рахунок коштів освітніх субвенцій, державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених

законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку.

7. Зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, переведення з одного типу закладу до іншого та відрахування таких осіб здійснюються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.
8. Категорії осіб з особливими освітніми потребами визначаються актами Кабінету Міністрів України.

Стаття 20. Інклюзивне навчання

1. Заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку.
2. Заклади освіти зі спеціальними та інклюзивними групами і класами створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.
3. Особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються у закладах освіти допоміжними засобами для навчання.
4. Особам з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.
Психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.
Корекційно-розвиткові послуги (допомога) - це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.
5. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування утворюють інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.
Психолого-педагогічний супровід - це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.
6. Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами.
7. Проектування, будівництво та реконструкція будівель, споруд, приміщень закладів освіти здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування.

№ 1/9-529 від 26 липня 2012 року

Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання

Шляхи впровадження інклюзивного навчання визначено Концепцією розвитку інклюзивної освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 [№ 912](#), а саме, в частині навчально-методичного забезпечення освітнього процесу передбачається реалізація корекційно-розвиткової складової особистісно-орієнтованого навчального плану в умовах інклюзивного навчання.

З урахуванням основних тенденцій щодо змін у системі освіти дітей з особливими освітніми потребами окреслено напрями діяльності, які потребують підвищеної уваги, одним з яких є психологічний і соціальний супровід інклюзивного навчання в Україні.

Зміст та основні завдання участі психологічної служби системи освіти з питань впровадження інклюзивного навчання визначено низкою нормативно-правових документів, зокрема, наказом Міністерства освіти і науки від 11.09.2009 [№ 855](#) "Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009 - 2012 роки".

З метою залучення дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір передбачено різні форми їх навчання, зокрема, у спеціальних класах у загальноосвітніх навчальних закладах, що регламентується Положенням про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 [№1224](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції 29.12.2010 р. за № 18707.

Зазначеним нормативним документом визначено **завдання психолого-педагогічного супроводу:**

- а) актуалізація особистісного потенціалу розвитку дитини;
- б) формування позитивних міжособистісних стосунків учнів з порушеннями психофізичного розвитку та їх ровесників у процесі внутрішньо шкільної інтеграції;
- в) консультування батьків або осіб, які їх замінюють, щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання, професійної орієнтації, соціальної адаптації їх дитини тощо.

Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011р. [№ 872](#), визначено, що у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням

працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) цих закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Діяльність працівників психологічної служби координується центрами практичної психології і соціальної роботи, міськими, районними методичними кабінетами.

Вищезазначеним документом передбачено також організацію корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами вчителями-дефектологами та практичними психологами.

З огляду на те, що питання визначення функцій і повноважень спеціалістів психологічної служби (практичного психолога і соціального педагога) є актуальним, звертаємо увагу на недопущення покладання адміністрацією навчальних закладів на цих спеціалістів обов'язків, що не належать до їх професійної компетентності.

Зокрема, це стосується заміни корекційних занять вчителя-дефектолога корекційними заняттями, які проводить практичний психолог.

Питання психологічного і соціального супроводу дітей знаходиться на перетині функцій багатьох спеціалістів, а тому не можуть бути віднесені до сфери професійної діяльності виключно одного з них.

Кваліфікаційна характеристика та основні функціональні обов'язки соціального педагога в умовах інклюзивної освіти визначені наказом Міністерства освіти і науки від 28.12.2006 №864 "Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України".

Визначаючи основні завдання на 2012-2013 навчальний рік практичним психологам і соціальним педагогам рекомендовано звернути посилену увагу на проблеми психологічного і соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання, що сприятиме пристосуванню освітнього середовища до потреб дитини з урахуванням її особливостей та можливостей, забезпеченню соціальних потреб.

З цією метою проводиться вивчення індивідуальних особливостей учня, його можливостей і потреб, рівня сформованості у нього пізнавальних процесів і дій.

Таким чином, діагностична робота має бути спрямована на вивчення:

- співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми;
- рівня розвитку когнітивної сфери;
- особливості емоційно-вольової сфери;
- індивідуально-типологічних особливостей;
- рівня сформованості мотивації до навчання;
- рівня розвитку комунікативних здібностей;
- розумової працездатності та темпу розумової діяльності.

Під час вивчення психічного розвитку дитини психолог виявляє фактори, які зумовлюють труднощі пізнавальної діяльності, спілкування та соціальної адаптації, а також ті резерви, які можна використовувати у корекційно-розвитковій роботі.

Визначення рівня і особливостей пізнавальної діяльності повинно передувати будь-яким іншим психологічним дослідженням, щоб з'ясувати труднощі та обмеження, які можуть виникати при виконанні діагностичних завдань і призводити до неправильного тлумачення отриманих результатів.

Під час вивчення індивідуальних особливостей дитини важливо враховувати особливості її розвитку та фізичні обмеження.

Наприклад, працюючи з дитиною, хворою на дитячий церебральний параліч, слід пам'ятати, що через мовленнєві труднощі, порушення миміки, тощо може скластися неправильне враження щодо інтелектуальних можливостей дитини. Психічний стан такої дитини можна визначити тільки шляхом уважного спостереження за її діяльністю та шляхом спілкування з нею та за допомогою спеціальних методів діагностики.

Психофізіологічні особливості дитини, рівень її розвитку, потенційні можливості щодо опанування навчальним матеріалом є основними індикаторами, які беруться до уваги при розробленні індивідуальної програми розвитку.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) із обов'язковим залученням батьків, або осіб, які їх замінюють, з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами. Така програма розвитку містить загальну інформацію про учня, визначає систему додаткових послуг інших спеціалістів, засоби і шляхи щодо необхідної адаптації навчального середовища, модифікації навчальних матеріалів, індивідуальну навчальну програму та за потреби індивідуальний навчальний план.

Завдання психолога – надати до програми узагальнену інформацію за результатами проведеного вивчення та рекомендації стосовно врахування індивідуальних особливостей дитини у навчально-виховному процесі та взаємодії зі шкільним оточенням.

Практичний психолог в інклюзивному середовищі формує психологічну готовність учасників навчально-виховного процесу (учнів, батьків, вчителів, представників адміністрації) до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

Така психологічна готовність формується через проведення тренінгових занять, лекторіїв, семінарів, консилиумів, виступів тощо, зміст яких спрямований на подолання упередженого ставлення до дітей з особливими потребами, руйнування міфів і стереотипів, стигматизації та дискримінації.

Оскільки вчитель своїм ставленням моделює очікувану від учнів поведінку, важливо розпочати проведення таких занять саме з педагогами навчального закладу.

Необхідно працювати з педагогами щодо уникнення використання медичної термінології, що застосовується в педагогічній практиці для характеристики дітей з особливими освітніми потребами.

Зміст занять з учнями слід спрямувати на формування у них вміння бачити та цінувати відмінності, слухати та враховувати різні точки зору, висловлювати свою думку, поважати думку інших, оволодіти навичками співпраці з різними дітьми. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами сприятиме гармонізації стосунків в учнівському колективі та допоможе педагогічним працівникам створити сприятливе середовище для розкриття потенціалу кожної дитини.

При проведенні індивідуальної роботи психолог працює безпосередньо з дитиною з особливостями психофізичного розвитку, щодо збереження її здоров'я, пошуку та реалізації її всебічного розвитку, формування позитивної мотивації до навчання.

Актуальним залишається питання застосування психодіагностичного інструментарію та корекційних програм у роботі з вказаною категорією дітей, які, як правило, потребують адаптації (зміна характеру подачі матеріалу, без зміни змісту або концептуальної складності завдання), рідше, модифікації відповідно до індивідуальних особливостей дитини.

Зокрема, відповідно до потреб дитини можуть використовуватись такі види адаптації:

- адаптація середовища (збільшення інтенсивності освітлення в кімнатах, де є діти з порушеннями зору; зменшення рівня шуму в класі, де навчається дитина з порушенням слуху, забезпечення її слуховим апаратом; створення відокремленого блоку в приміщенні школи для учнів початкових класів; забезпечення архітектурної доступності для дитини з порушенням опорно-рухового апарату);
- адаптація змісту, методів і форм навчальної діяльності (використання навчальних завдань різного рівня складності; збільшення часу на виконання, зміна темпу занять, чергування видів діяльності);
- адаптація методичних матеріалів (адаптація навчальних посібників, наочних та інших матеріалів; використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів тощо).

Ознайомившись із особливостями психофізичного розвитку дитини та готуючись до роботи з нею, психолог аналізує, перш за все, відповідність інструментарію (стимулів) та вибрані методики.

Для дітей із сенсорними порушеннями очевидним є прилаштування інструментарію (стимулів) до можливостей дитини та критичного вибору методик, які дозволяють використати потенціал дитини. Наприклад, для дитини

з порушенням зору малюнки (методика "Четвертий – зайвий") мають бути контрастнішими та більшими за розміром.

Для дитини зі спастикою кінцівок є проблематичним використання малюнкових методик, при використанні яких необхідно домовитися з дитиною про сигнали, що відповідають певному вибору (стимульний матеріал до тесту тривожності Р. Темпл, В. Амен, М. Дорки).

Оскільки можуть виникнути труднощі зі сприйманням малюнків, вони не повинні бути надміру стилізованими та складними. Необхідно передбачати можливі труднощі, пов'язані з процесом сприймання самих зображень, та відрізнити їх від розуміння чи нерозуміння сюжету, логічних зв'язків у ньому.

Для дітей з порушеннями мовлення будуть мало прийнятними вербальні методики. При цьому важливо розрізнити труднощі активного мовлення через порушення артикуляції та розуміння зверненого мовлення.

Обмеження у використанні діагностичних методик також можуть бути пов'язані зі способом життя обстежуваних, обмеженістю їхніх соціальних зв'язків і відповідних знань та уявлень про навколишній світ. У зв'язку із цим, не можна беззастережно використовувати певні проєктивні методики, що в цілому за процедурою виконання могли б відповідати технічним можливостям обстежуваного. Наприклад, методика Рене Жіля, яка часто і успішно застосовується для виявлення проблем, пов'язаних зі спілкування та самовизначенням підлітків, не завжди може бути адекватною в роботі з підлітком, фізичні обмеження якого не дозволяють сприймати ситуації, наведені в методиці, як проєктивні на себе. Причиною є те, що спосіб життя виключає, наприклад, відвідання кінотеатру, прогулянки за місто разом із друзями тощо. Тому перш ніж застосовувати таку методику, потрібно переконатися, що у дитини є відповідний життєвий досвід, пов'язаний із зображеними ситуаціями.

Таким чином, психолог приймає рішення, які методики включити при діагностичному вивченні та яким чином мають бути адаптовані стимульні матеріали. Водночас, рекомендовано провести обговорення методик та способів їх адаптації під час засідання методичного об'єднання практичних психологів.

Разом із тим, звертаємо увагу, що відповідно до "Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 № 330, має бути проведена експертиза всіх діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників.

З урахуванням вади розвитку та потенційних можливостей дитини організовується й психокорекційна робота. Більшість дітей з особливими освітніми потребами можуть бути долучені до роботи в корекційній групі. Однак, психологу необхідно заздалегідь оцінити та продумати альтернативні вправи, з урахуванням потреб розвитку дитини.

Корекційна робота має бути спрямована на розвиток усіх видів сприймання, особливо зорового і слухового, на базі яких розвиваються вищі психічні функції.

Із розвитком сприймання збагачуються різноманітні знання про навколишній світ і розуміння зв'язків між предметами та явищами, отже, розвивається мислення і мовлення дітей. Під час корекції розвитку та навчання дитини необхідно дбати про зміцнення її працездатності, уміння зосереджувати увагу, цілеспрямовано працювати: ставити перед собою мету, усвідомлювати способи її досягнення, адекватно оцінювати результати.

Особливої уваги потребує розвиток навчальної мотивації, бажання вчитися, формувати віру дитини у власні можливості, що можливо завдяки усвідомленню і оцінці реальних досягнень.

У разі, якщо мова йде про корекцію чи розвиток окремих пізнавальних процесів краще організовувати індивідуальні заняття. Результати діагностичної роботи слугують орієнтирами для роботи психолога, педагогів, батьків і самої дитини. Водночас ступінь інтегрованості дитини в освітнє середовище є індикатором ефективності і адекватності психокорекційного впливу.

Соціально-педагогічний супровід базується на створенні сприятливих умов для взаємодії учня з соціальним середовищем з метою попередження виникнення або усунення вже існуючих дестабілізуючих факторів та формування стійкості до ситуацій дезадаптації.

Алгоритм діяльності практичного психолога і соціального педагога, в умовах інклюзивної освіти включає:

1. Ознайомлення з особовою справою дитини, історією та особливістю протікання захворювання, співбесіду з представником психолого-медико-педагогічної консультації;

2. Бесіду з дитиною та її батьками, метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальних можливостей, самоконтролю поведінки, емоційно-вольової сфери тощо);

3. Оцінку освітнього середовища, визначення щодо його відповідності до потреб і можливостей дитини. Психолог надає пропозицію щодо здійснення організаційних, функціональних, методичних змін.

4. Вивчення індивідуальних особливостей та психічного розвитку дитини.

5. Проведення психолого-педагогічного консилиуму з метою розробки індивідуальної програми розвитку.

6. Проведення зустрічі з батьками і учнями класу (школи), педагогами з метою формування їх психологічної готовності до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

7. Проведення психокорекційної роботи з метою розвитку потенційних можливостей дитини та відповідного формування особистості.

8. Відстеження соціально-психологічного клімату в колективі та статусу дитини в групі.

9. Сприяння соціальній інтеграції дитини: залучення в позакласну і позашкільну діяльність.

10. Моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості учня, адаптація відповідних індивідуальних програм, планів.

Успішність навчання дитини з особливими освітніми потребами залежить від ранньої діагностики та вчасно наданої відповідної допомоги фахівцями. Велика роль в цьому належить фахівцям психолого-медико-педагогічної консультації, діяльність якої регламентується Положенням про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженим спільним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № [623/61](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції 06.12.2011 за № 1407/20145.

Головним завданням психолого-медико-педагогічних консультацій є надання консультативно-методичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами та батькам, які їх виховують, педагогам.

Водночас, завданнями психолого-медико-педагогічних консультацій є визначення за якою навчальною програмою має навчатися дитина, без визначення типу навчального закладу.

За результатами психолого-педагогічного вивчення дитини надається психолого-педагогічний висновок та рекомендації, які фіксуються у витязі з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації.

Звертаємо увагу, що зміст психолого-педагогічного висновку не містить медичного, зокрема, психіатричного, діагнозу, а передбачає формулювання, щодо особливостей психічного розвитку дитини та її психологічний стан з використанням лексичних засобів у контексті психолого-педагогічної термінології.

При цьому у висновку у стислому викладі зазначаються ті основні показники, які мають значення для розрізнення станів розумового розвитку дитини. Рекомендації психолого-медико-педагогічних консультацій відображають напрямки психолого-педагогічної роботи з дитиною, спрямовані на реалізацію потенціалу розвитку і виховання, враховуючи її індивідуальні особливості засвоєння знань, навичок, практичного та соціального досвіду.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 22 серпня 2018 р. № 617

ПОЛОЖЕННЯ

про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти

Загальна частина

1. Це Положення визначає порядок утворення ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти (далі — центр підтримки інклюзивної освіти), основні засади його діяльності, правовий статус, а також порядок його припинення.
2. У своїй діяльності центр підтримки інклюзивної освіти керується Конституцією України, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Законами України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, іншими актами законодавства та цим Положенням.
3. Центри підтримки інклюзивної освіти утворюються в областях, м. Києві та Севастополі.
4. Центр підтримки інклюзивної освіти не є юридичною особою та утворюється за рішенням керівника закладу післядипломної педагогічної освіти як структурний підрозділ такого закладу.
5. У своїй діяльності центр підтримки інклюзивної освіти підпорядковується керівнику закладу післядипломної педагогічної освіти.

Завдання центру підтримки інклюзивної освіти

6. Основними завданнями центру підтримки інклюзивної освіти є:
 - 1) здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів;
 - 2) методичне забезпечення навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів освіти щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами;
 - 3) здійснення аналітичної та прогностичної діяльності щодо організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у відповідній області, м. Києві та Севастополі;
 - 4) проведення аналізу даних реєстру дітей, які пройшли комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (далі — комплексна оцінка) і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсних центрах у відповідній області, м. Києві та Севастополі за згодою батьків (одного з батьків) або законних представників на обробку персональних даних неповнолітньої дитини;
 - 5) підвищення рівня обізнаності громадськості про дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, запобігання дискримінації, формування позитивного ставлення до таких дітей та їх батьків.
7. Центр підтримки інклюзивної освіти відповідно до покладених на нього завдань:
 - 1) здійснює підвищення професійної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів освіти щодо навчання дітей з

особливими освітніми потребами шляхом організації та проведення, зокрема, тренінгів, семінарів, вебінарів;

- 2) надає консультативно-методичну допомогу з питань навчання дітей з особливими освітніми потребами керівникам та педагогічним працівникам закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, установ (закладів) соціального захисту населення, закладів охорони здоров'я, батькам (іншим законним представникам) дитини, посадовим особам обласних (Київської та Севастопольської міських) держадміністрацій, представникам органів місцевого самоврядування та громадським об'єднанням;
- 3) проводить аналіз даних щодо фахівців, які надають психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами у відповідній області, м. Києві та Севастополі (їх професійний рівень, місце роботи);
- 4) здійснює узагальнення інформації про заклади освіти відповідної області, м. Києва та Севастополя, які надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами;
- 5) проводить аналіз даних щодо охоплення навчанням дітей з особливими освітніми потребами у відповідній області, м. Києві та Севастополі, вивчає та узагальнює досвід роботи закладів освіти;
- 6) надає в межах компетенції пропозиції щодо удосконалення законодавства з питань навчання дітей з особливими освітніми потребами відповідному структурному підрозділу з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій та МОН;
- 7) співпрацює з Інститутом спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук та іншими структурними підрозділами закладу післядипломної педагогічної освіти щодо застосування сучасних методик проведення комплексної оцінки, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, адаптації освітніх програм до потреб дітей з особливими освітніми потребами, розробки індивідуальної програми розвитку та з інших питань в межах своєї компетенції;
- 8) проводить інформаційно-просвітницьку роботу з підвищення рівня обізнаності громадськості про дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, у взаємодії з громадськими об'єднаннями, батьками (іншими законними представниками) дітей, закладами освіти шляхом організації та проведення лекцій, тренінгів, семінарів, вебінарів, поширення інформаційних матеріалів у засобах масової інформації тощо.

Кадрове забезпечення центру підтримки інклюзивної освіти

8. До складу центру підтримки інклюзивної освіти входять завідувач та методисти.
9. Чисельність працівників центру підтримки інклюзивної освіти становить п'ять осіб.
10. Керівництво діяльністю центру підтримки інклюзивної освіти здійснює завідувач, який призначається на посаду на конкурсній основі та звільняється

з посади наказом керівника закладу післядипломної педагогічної освіти. На посаду завідувача центру підтримки інклюзивної освіти призначається особа, яка має вищу освіту ступеня магістра за спеціальністю “Спеціальна освіта” (“Корекційна освіта”, “Дефектологія”) або “Психологія” (“Практична психологія”) та стаж роботи не менше п’яти років за фахом.

11. Завідувач центру підтримки інклюзивної освіти:

- 1) здійснює керівництво діяльністю центру підтримки інклюзивної освіти;
- 2) визначає посадові обов’язки методистів, аналізує та оцінює результати їх роботи;
- 3) здійснює поточне та перспективне планування діяльності центру підтримки інклюзивної освіти за погодженням з керівником закладу післядипломної педагогічної освіти;
- 4) створює належні умови для продуктивної праці методистів центру підтримки інклюзивної освіти, підвищення їх фахового і кваліфікаційного рівня, впровадження сучасних методик проведення комплексної оцінки, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами;
- 5) бере участь у навчально-методичній роботі центру підтримки інклюзивної освіти відповідно до фахової підготовки;
- 6) подає звіти про роботу центру підтримки інклюзивної освіти керівникові закладу післядипломної педагогічної освіти, інформує про роботу відповідний структурний підрозділ з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;
- 7) подає пропозиції та вживає організаційних заходів для покращення навчально-методичної роботи з організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у відповідній області, м. Києві та Севастополі.

12. На посаду методистів центрів підтримки інклюзивної освіти призначаються особи, які мають вищу освіту ступеня магістра за спеціальністю “Спеціальна освіта” (“Корекційна освіта”, “Дефектологія”) або “Психологія” (“Практична психологія”) та стаж роботи за фахом не менше трьох років. Методисти призначаються на посаду на конкурсній основі та звільняються з посади керівником закладу післядипломної педагогічної освіти.

Припинення центру підтримки інклюзивної освіти

13. Діяльність центру підтримки інклюзивної освіти припиняється в результаті його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. Рішення про реорганізацію або ліквідацію приймається керівником закладу післядипломної педагогічної освіти у порядку, визначеному законодавством.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 12 липня 2017 р. № 545

ПОЛОЖЕННЯ про інклюзивно-ресурсний центр

(У тексті Положення слова “центр”, “навчальний заклад” і “структурний підрозділ з питань діяльності центру” в усіх відмінках і формах числа замінено відповідно словами “інклюзивно-ресурсний центр”, “заклад освіти” і “структурний підрозділ з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою” у відповідному відмінку і числі; слова “психолого-педагогічна допомога” в усіх відмінках замінено словами “психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги” у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018)

Загальна частина

1. Це Положення визначає порядок утворення та припинення, основні засади діяльності, а також правовий статус інклюзивно-ресурсного центру.

Інклюзивно-ресурсний центр є установою, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (далі - комплексна оцінка), надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу.

МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики щодо діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Методичне та аналітичне забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів здійснюють ресурсні центри підтримки інклюзивної освіти (далі - центри підтримки інклюзивної освіти).

{Пункт 1 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

2. У своїй діяльності інклюзивно-ресурсний центр керується [Конституцією України](#), [Конвенцією про права осіб з інвалідністю](#), Законами України [“Про освіту”](#), [“Про загальну середню освіту”](#), [“Про дошкільну освіту”](#), іншими актами законодавства та цим Положенням.

Інклюзивно-ресурсний центр провадить діяльність з урахуванням таких принципів, як повага та сприйняття індивідуальних особливостей дітей, дотримання найкращих інтересів дитини, недопущення дискримінації та порушення прав дитини, конфіденційність, доступність освітніх послуг з раннього віку, міжвідомча співпраця.

3. Засновниками інклюзивно-ресурсних центрів є представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні, міські, районні у містах (у разі їх утворення) ради.

Інклюзивно-ресурсний центр є юридичною особою.

Інклюзивно-ресурсний центр має рахунки в органах Казначейства, самостійний баланс, бланк із своїм найменуванням.

Засновник розробляє та затверджує установчі документи інклюзивно-ресурсного центру відповідно до вимог законодавства, у тому числі цього Положення.

4. Інклюзивно-ресурсні центри утворюються з розрахунку один інклюзивно-ресурсний центр не більш як на 7 тис. дітей, які проживають на території об'єднаної територіальної громади (району), та не більш як на 12 тис. дітей, які проживають у місті (районі міста).

У разі коли кількість дітей, які проживають на території об'єднаної територіальної громади (району) або у місті (районі міста), перевищує відповідно 7 тис. та 12 тис., інклюзивно-ресурсний центр додатково залучає необхідних фахівців з урахуванням виявлених дітей відповідної нозології, які потребують психолого-педагогічного супроводу та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, згідно з [пунктом 52](#) цього Положення.

{Абзац другий пункту 4 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

5. У своїй діяльності **інклюзивно-ресурсний центр підпорядковується засновнику**. Структурні підрозділи з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій (далі - структурні підрозділи з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою) здійснюють координацію діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, контроль за дотриманням ними актів законодавства та цього Положення.

{Пункт 5 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

6. Інклюзивно-ресурсні центри повинні мати приміщення, пристосовані для дітей з особливими освітніми потребами відповідно до вимог законодавства, у тому числі державних санітарних норм і правил та державних будівельних норм.

Загальна площа інклюзивно-ресурсних центрів, які розміщуються у приміщеннях закладів загальної середньої освіти, становить не менше ніж 50 кв. метрів. У таких приміщеннях облаштовуються кабінет вчителів-дефектологів, кабінет логопеда, кабінет практичних психологів, кабінет фахівців інклюзивно-ресурсного центру, кабінет директора.

{Абзац другий пункту 6 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

Інклюзивно-ресурсні центри, які розміщуються в окремих приміщеннях, облаштовуються приймальною, кабінетами: логопеда, сурдопедагога, тифлопедагога, олігофренопедагога, практичних психологів, фахівців інклюзивно-ресурсного центру, директора, а також ресурсною кімнатою та залом для занять з лікувальної фізкультури.

{Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018}

7. Інклюзивно-ресурсний центр надає послуги дітям з особливими освітніми потребами, які проживають (навчаються) у відповідній об'єднаній територіальній громаді (районі), місті (районі міста), за умови подання відповідних документів. У разі відсутності інклюзивно-ресурсного центру у відповідній об'єднаній територіальній громаді (районі), місті (районі міста) за місцем проживання (навчання) дитини батьки (один з батьків) або законні

представники мають право звернутися до найближчого інклюзивно-ресурсного центру.

У разі обслуговування дітей з особливими освітніми потребами з інших адміністративно-територіальних одиниць або об'єднаних територіальних громад інклюзивно-ресурсний центр не пізніше 15 числа наступного місяця з дня звернення за допомогою чи супроводженням інформує про них засновника та відповідний структурний підрозділ з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою.

Завдання інклюзивно-ресурсного центру

8. Основними завданнями інклюзивно-ресурсного центру є:

1) проведення комплексної оцінки з метою визначення особливих освітніх потреб дитини, в тому числі коефіцієнта її інтелекту (здійснюється практичними психологами інклюзивно-ресурсного центру), розроблення рекомендацій щодо освітньої програми, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг відповідно до потенційних можливостей дитини;

2) надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти (не відвідують заклади освіти) та не отримують відповідної допомоги;

3) участь педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру в командах психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої та дошкільної освіти, а також психолого-педагогічних комісіях спеціальних закладів загальної середньої освіти з метою моніторингу динаміки розвитку дитини не рідше, ніж двічі на рік;

4) ведення реєстру дітей, які пройшли комплексну оцінку і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсному центрі ([додаток 1](#)), за згодою їх батьків (одного з батьків) або законних представників на обробку персональних даних неповнолітньої дитини;

5) ведення реєстру закладів освіти, а також реєстру фахівців, які надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами за їх згодою ([додаток 2](#));

6) надання консультацій та взаємодія з педагогічними працівниками закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, з питань організації інклюзивного навчання;

7) надання методичної допомоги педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, батькам або законним представникам дітей з особливими освітніми потребами щодо особливостей організації надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг таким дітям;

8) консультування батьків або законних представників дітей з особливими освітніми потребами стосовно мережі закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, та зарахування до цих закладів;

9) надання консультативної та психологічної допомоги, проведення бесід з батьками (законними представниками) дітей з особливими освітніми потребами у формуванні позитивної мотивації щодо розвитку таких дітей;

10) моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами шляхом взаємодії з їх батьками (законними представниками) та закладами освіти, в яких вони навчаються;

11) організація інформаційно-просвітницької діяльності шляхом проведення конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, тренінгів, майстер-класів з питань надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами;

12) взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, закладами охорони здоров'я, закладами (установами) соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими організаціями щодо надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами починаючи з раннього віку в разі потреби із залученням відповідних спеціалістів;

13) підготовка звітної інформації про результати діяльності інклюзивно-ресурсного центру для засновника, відповідного структурного підрозділу з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою, а також аналітичної інформації для відповідного центру підтримки інклюзивної освіти.

{Пункт 8 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

9. Структурні підрозділи з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою подають щороку до 5 вересня МОН зведену інформацію про діяльність інклюзивно-ресурсного центру.

10. З метою якісного виконання покладених завдань інклюзивно-ресурсний центр зобов'язаний:

у разі виявлення складних життєвих обставин та/або ризику для життя і здоров'я дитини невідкладно інформувати службу у справах дітей за місцем проживання дитини, територіальний підрозділ Національної поліції;

вносити засновнику, відповідному структурному підрозділу з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою та центру підтримки інклюзивної освіти пропозиції щодо удосконалення діяльності інклюзивно-ресурсного центру;

{Абзац третій пункту 10 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

залучати у разі потреби додаткових фахівців, у тому числі медичних працівників, працівників соціальних служб, фахівців інших інклюзивно-ресурсних центрів, працівників закладів дошкільної освіти (ясел-садків) компенсуючого типу, спеціальних закладів загальної середньої освіти та навчально-реабілітаційних центрів.

{Абзац четвертий пункту 10 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

Організація проведення комплексної оцінки

11. Первинний прийом батьків (одного з батьків) або законних представників дитини проводить директор інклюзивно-ресурсного центру, або уповноважені ним працівники, які визначають час та дату проведення комплексної оцінки та встановлюють наявність таких документів:

{Абзац перший пункту 11 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

документів, що посвідчують особу батьків (одного з батьків) або законних представників;

свідоцтва про народження дитини;

індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (у разі інвалідності);

форми первинної облікової документації [№ 112/0](#) “Історія розвитку дитини”, затвердженої МОЗ, у разі потреби - довідки від психіатра.

12. Інклюзивно-ресурсний центр проводить комплексну оцінку не пізніше ніж протягом місяця з моменту подання письмової заяви батьків (одного з батьків) або законних представників дитини (далі - заява) ([додаток 3](#)) та/або її особистої заяви (для дітей віком від 16 до 18 років) щодо проведення комплексної оцінки, а також надання письмової згоди на обробку персональних даних дитини ([додаток 4](#)).

13. У разі коли дитина з особливими освітніми потребами здобуває дошкільну або загальну середню освіту, до заяви можуть додаватися:

психолого-педагогічна характеристика дитини із зазначенням динаміки та якості засвоєння знань під час навчання, підготовлена відповідним педагогічним працівником та затверджена керівником відповідного закладу освіти;

зошити з рідної мови, математики, результати навчальних досягнень (для дітей, які здобувають загальну середню освіту), малюнки;

документи щодо додаткових обстежень дитини.

14. У разі коли дитині з особливими освітніми потребами вже надавались психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги, до інклюзивно-ресурсного центру подаються:

попередні рекомендації щодо проведення комплексної оцінки;

висновок відповідних фахівців щодо результатів надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг із зазначенням динаміки розвитку дитини згідно з індивідуальною програмою розвитку.

15. Інклюзивно-ресурсні центри можуть проводити комплексну оцінку за місцем навчання та/або проживання (перебування) дитини. Графік проведення

комплексної оцінки обов'язково погоджується з керівником відповідного закладу освіти, закладу охорони здоров'я та батьками (одним з батьків) або законними представниками дитини за два тижні до початку її проведення.

16. Під час проведення комплексної оцінки фахівці інклюзивно-ресурсного центру повинні створити атмосферу довіри та доброзичливості, враховувати фізичний та емоційний стан дитини, індивідуальні особливості її розвитку, вік, місце проживання, мову спілкування тощо.

17. Участь батьків (одного з батьків) або законних представників дитини у проведенні комплексної оцінки є обов'язковою.

18. Комплексна оцінка проводиться фахівцями інклюзивно-ресурсного центру індивідуально за такими напрямками:

оцінка фізичного розвитку дитини;

оцінка мовленнєвого розвитку дитини;

оцінка когнітивної сфери дитини;

оцінка емоційно-вольової сфери дитини;

оцінка освітньої діяльності дитини.

{Абзац шостий пункту 18 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

19. Метою проведення оцінки фізичного розвитку дитини є визначення рівня її загального розвитку, відповідності віковим нормам, розвитку дрібної моторики, способу пересування тощо. За результатами оцінки вчитель-реабілітолог заповнює карту спостереження дитини.

{Пункт 19 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

20. Оцінка мовленнєвого розвитку дитини проводиться з метою визначення рівня розвитку та використання вербальної/невербальної мови, наявності мовленнєвого порушення та його структури. Результати оцінки вчитель-логопед зазначає у висновку про комплексну оцінку ([додаток 5](#)).

21. Оцінка когнітивної сфери дитини проводиться з метою визначення рівня сформованості таких пізнавальних процесів, як сприйняття, пам'ять, мислення, уява, увага. Результати оцінки практичний психолог зазначає у висновку про комплексну оцінку.

22. Оцінка емоційно-вольової сфери дитини проводиться з метою виявлення її здатності до вольового зусилля, схильностей до проявів девіантної поведінки та її причин. Результати оцінки практичний психолог зазначає у висновку про комплексну оцінку.

23. Метою проведення оцінки освітньої діяльності дитини є визначення рівня сформованості знань, вмінь, навичок відповідно до освітньої програми або основних критеріїв формування вмінь та навичок дітей дошкільного віку. Таку оцінку проводить вчитель-дефектолог та її результати зазначає у висновку про комплексну оцінку.

{Пункт 23 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

24. У разі потреби фахівці інклюзивно-ресурсного центру можуть проводити комплексну оцінку за іншими напрямками, зокрема визначення рівня соціальної адаптації, взаємовідносин з однолітками, дорослими.

25. Результати комплексної оцінки оформлюються в електронному вигляді, зберігаються в інклюзивно-ресурсному центрі та надаються батькам (одному з батьків) або законним представникам дитини за письмовим зверненням.

Інформація про результати комплексної оцінки є конфіденційною. Обробка та захист персональних даних дітей в інклюзивно-ресурсному центрі здійснюється відповідно до вимог [Закону України](#) “Про захист персональних даних”.

26. Узагальнення результатів комплексної оцінки здійснюється на засіданні фахівців інклюзивно-ресурсного центру, які її проводили, в якому мають право брати участь батьки (один з батьків) або законні представники дитини з особливими освітніми потребами.

27. За результатами засідання складається висновок про комплексну оцінку, в якому зазначаються загальні дані про дитину з особливими освітніми потребами, її сім'ю (батьків (одного з батьків) або законних представників, братів, сестер), умови виховання в сім'ї, стан здоров'я дитини, заклад освіти, де навчається дитина, напрями проведення комплексної оцінки, загальні висновки, рекомендації, прізвище, ім'я, по батькові фахівців інклюзивно-ресурсного центру, які проводили оцінку.

{Пункт 27 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018}

28. Фахівці інклюзивно-ресурсного центру зобов'язані ознайомити батьків (одного з батьків) або законних представників дитини з особливими освітніми потребами з висновком про комплексну оцінку, умовами навчання та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг у закладах освіти (у разі здобуття дитиною дошкільної чи загальної середньої освіти).

29. Комплексна оцінка з підготовкою відповідного висновку проводиться протягом 10 робочих днів.

30. Висновок про комплексну оцінку надається батькам (одному з батьків) або законним представникам дитини з особливими освітніми потребами, за заявою яких (якого) її проведено, у двох примірниках, один з яких подається батьками (законними представниками) дитини до закладу освіти.

{Пункт 30 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

31. Висновок про комплексну оцінку реєструється у відповідному журналі та зберігається в електронному вигляді в інклюзивно-ресурсному центрі (сканована копія такого висновку).

{Пункт 31 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

32. У разі встановлення фахівцями інклюзивно-ресурсного центру наявності у дитини особливих освітніх потреб висновок про комплексну оцінку є підставою для складення для неї індивідуальної програми розвитку та надання їй психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

33. Комплексна оцінка може проводитися перед зарахуванням дитини з особливими освітніми потребами до закладу дошкільної або загальної середньої освіти. З метою створення у такому закладі умов для навчання дитини її батьки (один з батьків) або законні представники звертаються до інклюзивно-ресурсного центру за шість місяців до початку навчального року.

Перед проведенням комплексної оцінки батьки (один з батьків) або законні представники дитини можуть звернутися до закладу освіти, який вони обрали, для зарахування дитини.

{Пункт 33 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

34. Повторна комплексна оцінка фахівцями інклюзивно-ресурсного центру проводиться у разі:

переходу дитини з особливими освітніми потребами з дошкільного закладу освіти в заклад загальної середньої освіти; переведення дитини із спеціального закладу дошкільної освіти, спеціального закладу загальної середньої освіти, закладу загальної середньої освіти до інклюзивної (спеціальної) групи закладу дошкільної освіти або інклюзивного (спеціального) класу закладу загальної середньої освіти;

{Абзац другий пункту 34 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

надання рекомендації команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої та дошкільної освіти, психолого-педагогічної комісії спеціального закладу загальної середньої освіти щодо наявності успіхів або труднощів у засвоєнні дитиною освітньої програми.

{Абзац третій пункту 34 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

{Абзац четвертий пункту 34 виключено на підставі Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

35. У разі коли батьки (один з батьків) або законні представники дитини з особливими освітніми потребами не погоджуються з висновком про комплексну оцінку, вони можуть звернутися до відповідного структурного підрозділу з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою для проведення повторної комплексної оцінки республіканським, обласним, мм. Києва та Севастополя психолого-педагогічним консилиумом (далі - консилиум).

{Абзац перший пункту 35 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

Протягом 10 робочих днів з дати звернення батьків (одного з батьків) або законних представників відповідний структурний підрозділ з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою зобов'язаний організувати проведення повторної комплексної оцінки дитини з особливими освітніми потребами за місцем її проживання (перебування)/навчання чи в іншому місці за попереднім погодженням з батьками (одним з батьків) або законними представниками.

36. Повторна комплексна оцінка може проводитися за всіма або окремими напрямками залежно від освітніх потреб дитини з особливими освітніми потребами та наявної інформації про її розвиток.

37. За результатами повторної комплексної оцінки складається висновок про повторну комплексну оцінку ([додаток 6](#)), що є основою для розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами та надання їй психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

Організація психолого-педагогічного супроводу та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами

{Назва розділу в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

38. Психолого-педагогічний супровід - це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.

Психолого-педагогічні послуги - це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Корекційно-розвиткові послуги - це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

{Пункт 38 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

39. Психолого-педагогічний супровід, психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги спрямовані на:

соціалізацію дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та відповідних компетенцій;

формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти;

розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності, становлення особистості.

За результатами комплексної оцінки фахівці інклюзивно-ресурсного центру:

визначають напрями та обсяг психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, які надаються дітям з особливими освітніми потребами (для дитини з інвалідністю - з урахуванням індивідуальної програми реабілітації), та забезпечують їх надання шляхом проведення індивідуальних і групових занять;

надають рекомендації щодо складення, виконання, коригування індивідуальної програми розвитку в частині надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, змісту, форм та методів навчання відповідно до

потенційних можливостей дитини, створення належних умов для навчання залежно від порушення розвитку дітей з особливими освітніми потребами (доступність приміщень, особливості облаштування робочого місця, використання технічних засобів тощо).

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги надаються дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, і не отримують відповідної допомоги.

{Пункт 39 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

40. Тривалість робочого тижня педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру становить 40 годин, що становить тарифну ставку, з яких педагогічне навантаження фахівців інклюзивно-ресурсного центру, які надають психолого-педагогічну допомогу дітям з особливими освітніми потребами, становить 18 годин на тиждень для безпосередньої роботи з такими дітьми. Крім того, фахівці інклюзивно-ресурсного центру провадять інші види діяльності, зокрема надають консультації батькам (законним представникам) дітей, педагогічним працівникам, які беруть участь в інклюзивному навчанні, тощо.

{Пункт 40 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру

41. Керівництво діяльністю інклюзивно-ресурсного центру здійснює директор, який призначається на посаду строком на три роки на конкурсній основі та звільняється з посади засновником за погодженням з відповідним структурним підрозділом з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою. На посаду директора інклюзивно-ресурсного центру призначається особа, яка має вищу освіту ступеня магістра за спеціальністю “Спеціальна освіта” (“Корекційна освіта”, “Дефектологія”) або “Психологія” (“Практична психологія”) та стаж роботи не менше п’яти років за фахом.

{Пункт 41 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

42. Директор інклюзивно-ресурсного центру:

- 1) планує та організовує роботу інклюзивно-ресурсного центру, видає відповідно до компетенції накази, контролює їх виконання, затверджує посадові інструкції фахівців інклюзивно-ресурсного центру;
- 2) призначає на посади фахівців інклюзивно-ресурсного центру на конкурсній основі та звільняє їх з посад відповідно до законодавства;

{Підпункт 2 пункту 42 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

3) створює належні умови для продуктивної праці фахівців інклюзивно-ресурсного центру, підвищення їх фахового і кваліфікаційного рівня, впровадження сучасних методик проведення психолого-педагогічної оцінки, новітніх технологій надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами;

4) розпоряджається за погодженням із засновником в установленому порядку майном інклюзивно-ресурсного центру та його коштами, формує кошторис, укладає цивільно-правові угоди, забезпечує ефективність використання фінансових та матеріальних ресурсів;

{Підпункт 4 пункту 42 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

5) забезпечує охорону праці, дотримання законності у діяльності інклюзивно-ресурсного центру;

6) представляє інклюзивно-ресурсний центр у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;

7) подає засновнику річний звіт про діяльність інклюзивно-ресурсного центру.

43. Діяльність інклюзивно-ресурсного центру забезпечують педагогічні працівники: вчителі-логопеди, вчителі-дефектологи (сурдопедагоги, олігофренопедагоги, тифлопедагоги), практичні психологи, вчитель-реабілітолог, а також медична сестра, бухгалтер та господарсько-обслуговувальний персонал.

{Пункт 43 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

44. На посади педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру призначаються особи, які мають вищу педагогічну (психологічну) освіту ступеня магістра. Стаж роботи за фахом не менше 60 відсотків педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру повинен становити три або більше років.

{Пункт 44 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

45. Призначення на посади педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру здійснюється засновником на конкурсній основі. Положення про конкурс на посаду директора та педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру затверджує засновник на підставі примірних положень, затверджених МОН.

{Пункт 45 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

46. Обов'язки фахівців інклюзивно-ресурсного центру визначаються відповідно до законодавства та посадових інструкцій.

47. На педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів поширюються умови оплати праці, умови надання щорічних відпусток та інші пільги, встановлені законодавством для педагогічних працівників спеціальних закладів загальної середньої освіти.

{Пункт 47 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

48. У разі потреби інклюзивно-ресурсний центр може залучати додаткових фахівців шляхом укладання цивільно-правових угод.

{Пункт 48 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

49. Для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг в інклюзивно-ресурсному центрі вводяться такі посади:

вчителя-логопеда з розрахунку одна штатна одиниця на 25-30 дітей з порушеннями мовлення або 15-20 дітей з тяжкими порушеннями мовлення, або

15 дітей дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення, або 12 дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення;
вчителя-дефектолога з розрахунку одна штатна одиниця на 12-15 дітей з порушеннями слуху/зору/інтелектуального розвитку;
практичного психолога з розрахунку одна штатна одиниця на 12-15 дітей, які мають порушення емоційно-вольової сфери/пізнавальних процесів;
вчителя-реабілітолога з розрахунку одна штатна одиниця на 12-15 дітей, які мають порушення опорно-рухового апарату.

{Абзац п'ятий пункту 49 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018}

{Пункт 50 виключено на підставі Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

51. За наявності автотранспортних засобів (автобусів) вводиться посада водія.

52. Кількісний склад фахівців інклюзивно-ресурсного центру визначається з урахуванням потреб адміністративно-територіальної одиниці, територіальних особливостей, кількості дітей з особливими освітніми потребами. У разі потреби можуть бути введені додаткові штатні одиниці, у тому числі у разі, коли кількість дітей, які проживають на території об'єднаної територіальної громади (району) або у місті (районі міста), перевищує відповідно 7 тис. та 12 тис., інклюзивно-ресурсний центр додатково залучає необхідних фахівців залежно від кількості виявлених дітей відповідної нозології, які потребують надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг. При цьому розрахунок чисельності фахівців інклюзивно-ресурсного центру здійснюється за такою формулою:

$$X = \frac{Ч}{Н},$$

{Абзац перший пункту 52 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018}

де X - кількість додаткових фахівців;

Ч - чисельність дітей інклюзивно-ресурсного центру;

Н - максимальний норматив чисельності дітей на одного фахівця.

53. Штатний розпис інклюзивно-ресурсного центру та режим його роботи затверджуються засновником.

{Пункт 53 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру

54. Структурний підрозділ з питань інклюзивної освіти та діяльності інклюзивно-ресурсних центрів МОН:

1) координує роботу з функціонування реєстру дітей, які пройшли комплексну оцінку і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсних центрах;

2) здійснює нормативно-правове забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів;

3) здійснює координацію роботи інклюзивно-ресурсних центрів та забезпечує контроль за їх діяльністю, дотриманням вимог законодавства та цього Положення;

4) взаємодіє з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, охорони здоров'я, закладами і установами системи соціального захисту населення, а також громадськими об'єднаннями.

{Пункт 54 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

55. Структурні підрозділи з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою забезпечують:

1) проведення повторної комплексної оцінки, зокрема консиліумом із залученням фахівців, які надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами, в тому числі методистів центрів підтримки інклюзивної освіти, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, педагогічних працівників спеціальних закладів загальної середньої освіти та навчально-реабілітаційних центрів;

{Підпункт 1 пункту 55 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

2) організацію проведення засідань консиліуму для розгляду заяв батьків (одного з батьків) або законних представників дитини щодо оскарження висновку про комплексну оцінку та поглиблене психолого-педагогічне обстеження дитини з метою уточнення особливостей її освітньої діяльності, підтвердження або зміни висновку про комплексну оцінку;

{Підпункт 2 пункту 55 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018}

3) адміністрування реєстру дітей, які пройшли комплексну оцінку і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсних центрах, забезпечуючи захист даних від випадкової втрати або знищення, незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних;

4) адміністрування реєстру закладів освіти, а також реєстру фахівців, які надають психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами;

{Підпункт 4 пункту 55 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

5) розгляд звернень стосовно діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в установленому законодавством порядку;

6) здійснення координації роботи інклюзивно-ресурсних центрів та забезпечення контролю за їх діяльністю, дотриманням вимог законодавства та цього Положення;

7) здійснення контролю за дотриманням права дітей, у тому числі дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, на інклюзивне навчання;

8) погодження статутів, кандидатур на посади директорів інклюзивно-ресурсних центрів;

{Підпункт 8 пункту 55 в редакції Постанови КМ № 617 від 22.08.2018}

9) надання рекомендацій органам місцевого самоврядування щодо утворення інклюзивно-ресурсних центрів;

10) визначення потреби регіонів у фахівцях різних спеціальностей для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, формування регіонального замовлення на їх підготовку.

56. Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук:

1) розробляє методики проведення комплексної оцінки, методичні рекомендації щодо надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, адаптації освітніх програм до потреб дітей з особливими освітніми потребами;

{Підпункт 1 пункту 56 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

2) проводить дослідження та поширення новітніх освітніх технологій з метою покращення роботи інклюзивно-ресурсних центрів;

3) проводить аналіз застосування методик комплексного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами, форм і методів навчання, технічних засобів тощо;

4) здійснює науково-методичне забезпечення підвищення кваліфікації методистів центрів підтримки інклюзивної освіти, педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти;

{Підпункт 4 пункту 56 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

5) організовує і проводить науково-методичні семінари, тренінги, конференції, конгреси, засідання за круглим столом та сприяє впровадженню сучасних форм і методів підготовки, підвищення кваліфікації методистів центрів підтримки інклюзивної освіти, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти.

{Підпункт 5 пункту 56 в редакції Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

{Пункт 57 виключено на підставі Постанови КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

58. Органи місцевого самоврядування:

1) утворюють, реорганізують та ліквідовують інклюзивно-ресурсні центри, затверджують та змінюють їх склад, графік роботи, організують та проводять конкурси на зайняття посади директора та педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру;

{Підпункт 1 пункту 58 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ [№ 617 від 22.08.2018](#)}

2) призначають на посаду та звільняють з посади директора інклюзивно-ресурсного центру;

3) заслуховують звіт про діяльність інклюзивно-ресурсного центру;

- 4) залучають необхідних фахівців для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг шляхом укладення цивільно-правових угод відповідно до запитів інклюзивно-ресурсного центру;
- 5) забезпечують створення матеріально-технічних умов, необхідних для функціонування інклюзивно-ресурсного центру та організації інклюзивного навчання;
- 6) проводять моніторинг виконання рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру підпорядкованими їм закладами освіти.

Ведення ділової документації інклюзивно-ресурсного центру

59. Для організації та обліку роботи фахівці інклюзивно-ресурсного центру ведуть документацію в електронному вигляді, зокрема:

річний план роботи інклюзивно-ресурсного центру;

річний план роботи фахівців інклюзивно-ресурсного центру;

щотижневі графіки роботи інклюзивно-ресурсного центру та фахівців інклюзивно-ресурсного центру;

звіти фахівців інклюзивно-ресурсного центру про результати надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами;

журнал обліку заяв ([додаток 7](#));

журнал обліку висновків про комплексну оцінку ([додаток 8](#));

журнал обліку консультацій;

особові справи дітей, які пройшли комплексну оцінку.

Матеріально-технічна база та фінансово-господарська діяльність

60. Матеріально-технічна база інклюзивно-ресурсного центру включає будівлі, споруди, приміщення, землю, комунікації, обладнання, транспортні засоби, інші матеріальні цінності, вартість яких відображена у балансі.

61. Майно, закріплене за інклюзивно-ресурсним центром, належить йому на праві оперативного управління та не може бути вилученим, якщо інше не передбачено законодавством.

62. Фінансування інклюзивно-ресурсного центру здійснюється засновником відповідно до законодавства.

63. Фінансово-господарська діяльність інклюзивно-ресурсного центру провадиться відповідно до бюджетного законодавства, законодавства про освіту та інших нормативно-правових актів.

64. Джерелами фінансування інклюзивно-ресурсного центру є кошти засновника, благодійні внески юридичних та фізичних осіб, інші джерела, не заборонені законодавством.

Припинення інклюзивно-ресурсного центру

65. Діяльність інклюзивно-ресурсного центру припиняється в результаті його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. Рішення

про реорганізацію або ліквідацію інклюзивно-ресурсного центру приймається засновником. Припинення діяльності інклюзивно-ресурсного центру здійснюється комісією з припинення (комісією з реорганізації, ліквідаційною комісією), утвореною в установленому законодавством порядку.

66. Під час реорганізації інклюзивно-ресурсного центру його права та обов'язки переходять до правонаступника, що визначається засновником.

67. Інклюзивно-ресурсний центр, що є юридичною особою, вважається реорганізованим (ліквідованим) з дня внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відповідного запису в установленому порядку.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 10 квітня 2019 р. № 530

ПОРЯДОК
організації діяльності інклюзивних груп
у закладах дошкільної освіти

1. Цей Порядок визначає організаційні засади діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування та форми власності, крім закладів дошкільної освіти (ясел-садків) компенсуючого типу, будинків дитини, закладів дошкільної освіти (дитячих будинків) інтернатного типу, з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами дошкільного віку на освіту за місцем проживання, соціальну адаптацію та підготовку до отримання наступного рівня освіти.

2. Порядок зарахування, відрахування та переведення вихованців до державних та комунальних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти затверджується МОН.

Порядок зарахування, відрахування та переведення вихованців до приватних і корпоративних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти визначається засновником (засновниками).

Для дітей з особливими освітніми потребами додатково подається висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

За наявності інвалідності в дитини до заяви додається копія медичного висновку про дитину з інвалідністю віком до 18 років, надана лікарсько-консультативною комісією, або копія посвідчення особи, яка одержує державну соціальну допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю", копія індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю.

Інклюзивна група утворюється засновником (засновниками) в обов'язковому порядку у разі звернення батьків або інших законних представників дитини з особливими освітніми потребами.

3. Директор закладу дошкільної освіти несе відповідальність за організацію та якість освіти, зокрема інклюзивної.

4. Засновник (засновники) закладу дошкільної освіти за умови утворення інклюзивної групи має забезпечити в установленому законодавством порядку:

- приведення території закладу, будівель та приміщень у відповідність із вимогами державних будівельних норм щодо закладів дошкільної освіти та інклюзивності;
- створення відповідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази, у тому числі необхідні навчально-методичні і навчально-наочні посібники, навчально-дидактичне та ігрове обладнання;
- утримання відповідного штату працівників, зокрема асистента вихователя інклюзивної групи;
- облаштування ресурсної кімнати для проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять.

5. Для забезпечення ефективності освітнього процесу в інклюзивних групах **кількість дітей з особливими освітніми потребами має становити не більше трьох осіб**, зокрема:

- одна – три дитини з числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку, зниженим зором, слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;
- не більше двох осіб з числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення тощо;
- не більше однієї дитини із складними порушеннями розвитку.

6. Для забезпечення індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності) складається індивідуальна програма розвитку за формою згідно з додатком.

Індивідуальна програма розвитку розробляється командою психолого-педагогічного супроводу, до складу якої входять педагогічні працівники (директор закладу дошкільної освіти або вихователь-методист, вихователі, асистент вихователя інклюзивної групи, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-логопед, вчитель-дефектолог (з урахуванням особливих освітніх потреб дитини) та інші), із залученням батьків або інших законних представників дитини.

Працівники інклюзивно-ресурсного центру за запитом закладу дошкільної освіти надають консультації з питань організації інклюзивного навчання, беруть участь у засіданні команди психолого-педагогічного супроводу.

У разі відвідування дитиною з інвалідністю реабілітаційної установи індивідуальна програма розвитку узгоджується з її індивідуальною програмою реабілітації.

Індивідуальна програма розвитку складається на навчальний рік, затверджується директором закладу дошкільної освіти, погоджується батьками або іншими законними представниками дитини та переглядається тричі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування.

Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку розробляється індивідуальний освітній план (розділ 7 індивідуальної програми розвитку) строком на три місяці з подальшим його продовженням протягом навчального року.

Здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами здійснюється за окремими програмами і методиками, розробленими на основі Базового компонента дошкільної освіти МОН за погодженням з МОЗ.

7. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до індивідуальної програми розвитку та висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги надаються згідно з індивідуальною програмою розвитку відповідними педагогічними працівниками закладу дошкільної освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Директор закладу дошкільної освіти або вихователь-методист здійснює контроль за наданням психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг та станом виконання завдань, визначених в індивідуальній програмі розвитку та індивідуальному освітньому плані (у разі наявності).

Залежно від віку дитини, ступеня складності порушень та з урахуванням її індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності передбачається від двох до восьми психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять на тиждень відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Години, передбачені для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дитину з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти.

Тривалість психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять визначається відповідно до віку дітей та виду діяльності за освітніми лініями.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги можуть надаватися як індивідуально, так і в групі наповнюваністю двоє — шестеро дітей з урахуванням однорідності порушень та індивідуальних особливостей.

8. У разі утворення інклюзивної групи вводиться посада **асистента вихователя**, який забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу, бере участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку, адаптує

навчальні матеріали з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Посада асистента вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти вводить з розрахунку одна штатна одиниця на одну інклюзивну групу.

9. За рекомендаціями інклюзивно-ресурсного центру та письмовою заявою одного з батьків або іншого законного представника дитини **заклад дошкільної освіти забезпечує доступ до освітнього процесу асистента дитини з особливими освітніми потребами**. Асистент дитини з особливими освітніми потребами проходить медичний огляд відповідно до вимог законодавства.

10. Виховна робота з дітьми з особливими освітніми потребами ґрунтується на загальнолюдських цінностях та спрямована на забезпечення соціалізації, розвиток комунікативних навичок, навичок самостійності та самообслуговування тощо.

11. Фінансування діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, державної субвенції та інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку.

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти і науки України
від 08.06.2018 року № 609

ПРИМІРНЕ ПОЛОЖЕННЯ

про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає основні принципи, завдання та функції, а також порядок організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (далі - Команда супроводу), які здобувають освіту в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої та дошкільної освіти.

2. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

індивідуальна навчальна програма - документ (частина ІПР), який окреслює коло знань, умінь та навичок, що підлягають засвоєнню з кожного окремого навчального предмету у процесі навчання у закладі загальної середньої освіти з метою реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами (далі дитини з ООП). Містить перелік тем матеріалу, що вивчається, рекомендації щодо кількості годин на кожну тему, час, відведений на вивчення всього курсу;

індивідуальний освітній план - документ (частина ІПР), що визначає послідовність, форму і темп засвоєння дитиною з ООП у закладі дошкільної освіти компонентів освітньої програми з метою реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України “Про освіту”.

3. Персональний склад Команди супроводу затверджується наказом керівника закладу освіти, в якому здобувають освіту діти з ООП.

4. Команда супроводу дитини з ООП співпрацює з ІРЦ з питань надання корекційно-розвиткових послуг та методичного забезпечення її діяльності.

5. Заклад освіти на підставі Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти розробляє власне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

II. Склад учасників Команди супроводу

1. Склад Команди супроводу визначається з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП.

2. До складу Команди супроводу дитини з ООП входять:

У закладі загальної середньої освіти:

постійні учасники: директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель початкових класів (класний керівник), вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), вчитель-реабілітолог та батьки або законні представники (далі - батьки) дитини з ООП тощо;

залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо.

У закладі дошкільної освіти:

постійні учасники: директор або вихователь-методист, вихователь, асистент вихователя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), вчитель-реабілітолог та батьки дитини з ООП тощо;

залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо.

III. Принципи діяльності Команди супроводу

1. Основними принципами діяльності Команди супроводу є:

- повага до індивідуальних особливостей дитини з ООП;

- дотримання інтересів дитини з ООП, недопущення дискримінації та порушення її прав;
- командний підхід;
- активна співпраця з батьками дитини з ООП, залучення їх до освітнього процесу та розробки ІПР;
- конфіденційність та дотримання етичних принципів;
- міжвідомча співпраця.

IV. Завдання Команди супроводу

1. Команда супроводу виконує наступні завдання:

- збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтереси, труднощі, освітні потреби на етапах створення, реалізації та моніторингу виконання ІПР;
- визначення напрямів психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти на підставі висновку ІРЦ, та забезпечення надання цих послуг;
- розроблення ІПР для кожної дитини з ООП та моніторинг її виконання з метою коригування та визначення динаміки розвитку дитини;
- надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу освіти з організації інклюзивного навчання;
- створення належних умов для інтеграції дітей з ООП в освітнє середовище;
- проведення консультативної роботи з батьками дітей з ООП щодо особливостей їх розвитку, навчання та виховання;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи у закладі освіти серед педагогічних працівників; батьків і дітей з метою недопущення дискримінації та порушення прав дитини; формування дружнього та неупередженого ставлення до дітей з ООП.

V. Основні функції учасників Команди супроводу

Адміністрація закладу освіти (директор або заступник директора з навчально-виховної роботи/вихователь-методист):

- формування складу Команди супроводу;
- призначення відповідальної особи щодо координації розроблення ІПР;
- організація роботи Команди супроводу;
- контроль за виконанням висновку ІРЦ;
- залучення фахівців (в тому числі фахівців ІРЦ) для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП;
- контроль за виконанням завдань учасниками Команди супроводу своїх функцій;
- розроблення спільно з іншими учасниками Команди супроводу індивідуального навчального плану дитини з ООП;
- залучення батьків дитини з ООП до розроблення і погодження ІПР;
- оцінка діяльності педагогічних працівників, залучених до реалізації ІПР;
- моніторинг виконання ІПР.

Практичний психолог:

- вивчення та моніторинг психічного розвитку дитини з ООП;
- психологічний супровід дитини з ООП;
- надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП згідно з ІПР¹;
- надання рекомендацій, консультацій та методичної допомоги педагогічним працівникам закладу освіти у роботі з дитиною з ООП;
- консультативна робота з батьками дитини з ООП;
- просвітницька робота щодо формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі.

¹Проведення корекційно-розвиткових занять практичним психологом, учителем-дефектологом здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Соціальний педагог:

- соціально-педагогічний патронаж дитини з ООП та її батьків;
- виявлення соціальних проблем, які потребують негайного вирішення, при потребі, направлення до відповідних фахівців з метою надання допомоги;
- вивчення соціальних умов розвитку дитини з ООП;
- соціалізація дитини з ООП, адаптація її у новому колективі;
- інформування дитини з ООП та її батьків про мережу закладів позашкільної освіти, залучення дитини до участі в гуртках, секціях з урахуванням її можливостей;
- надання рекомендацій учасникам освітнього процесу щодо шляхів ефективної інтеграції дитини з ООП в колектив однолітків, формування позитивного мікроклімату в дитячому колективі, подолання особистісних, міжособистісних конфліктів;
- захист прав дитини з ООП, за відповідним дорученням представлення її інтересів у відповідних органах та службах.

Вчителі-дефектологи (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог), вчитель-реабілітолог:

- надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП, згідно ІПР;
- моніторинг досягнень у відповідній сфері розвитку дитини, згідно ІПР;
- надання рекомендацій педагогічним працівникам щодо особливостей організації освітнього процесу, реалізації корекційно-розвиткових цілей в процесі навчання, технології для досягнення кінцевих цілей навчання, визначених в ІПР та застосування адаптацій (модифікацій);
- консультативна робота з батьками дитини з ООП;

Вчитель початкових класів (класний керівник), вчителі предметів/вихователь:

- забезпечення освітнього процесу дитини з ООП з урахуванням особливостей її розвитку та ІПР;
- підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу про особливості навчально-пізнавальної діяльності дитини з ООП, її сильні

- сторони та потреби; результати виконання дитиною навчальної програми/освітнього плану;
- участь у підготовці індивідуального навчального плану дитини з ООП;
 - розробка індивідуальної навчальної програми в закладі загальної середньої освіти та індивідуального освітнього плану в закладі дошкільної освіти;
 - визначення спільно з іншими педагогічними працівниками рівня Досягнення кінцевих цілей навчання; передбачених ІІР;
 - створення належного мікроклімату в колективі;
 - надання інформації батькам про стан засвоєння навчальної програми/освітнього плану дитиною з ООП.

Асистент вчителя/вихователя:

- спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб;
- участь в організації освітнього процесу дитини з ООП;
- участь у розробці ІІР;
- участь у підготовці індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми/індивідуального освітнього плану (для закладів дошкільної освіти);
- адаптація освітнього середовища; навчальних Матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини з ООП;
- оцінка спільно з вчителем/вихователем рівня досягнення кінцевих цілей навчання, передбачених ІІР;
- підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу за результатами спостереження за дитиною щодо її індивідуальних особливостей, інтересів та потреб;
- надання інформації батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку дитини з ООП.

Батьки дитини з ООП:

- доведення інформації про дитину (стиль, спосіб навчання, успіхи, труднощі у виконанні домашніх завдань);
- прийняття участі у роботі Команди супроводу, в тому числі залучення до складання ІІР;
- створення умов для навчання, виховання та розвитку дитини.

Медичний працівник закладу освіти:

- інформування учасників Команди супроводу про стан здоров'я дитини та її психофізичні особливості;
- за необхідністю, здійснює збір додаткової інформації від батьків, закладу охорони здоров'я щодо стану здоров'я дитини.

VI. Організація роботи Команди супроводу

1. Загальне керівництво Командою супроводу дітей з ООП покладається на директора або заступника директора з навчально-виховної роботи/вихователя-

методиста, який несе відповідальність за виконання покладених на Команду завдань та розподіл функцій між її учасниками.

2. Робота Команди супроводу здійснюється в межах основного робочого часу працівників.
3. Однією з організаційних форм діяльності Команди супроводу є засідання її учасників, яке проводиться не менше трьох разів протягом навчального року.
За потреби скликаються позачергові засідання. Ініціювати позачергове засідання Команди супроводу може будь-хто з її учасників.
4. Головою засідання Команди супроводу є директор або заступник Директора з навчально-виховної роботи в закладі загальної середньої освіти, вихователь-методист в закладі дошкільної освіти.
5. Рішення засідання Команди супроводу приймаються за результатами колегіального обговорення інформації кожного її учасника відкритим голосуванням (за умови присутності на засіданні не менше 2/3 від загального складу).
6. Рішення засідання Команди супроводу оформляється протоколом, який веде секретар засідання. Протокол засідання підписується головою, секретарем та всіма учасниками засідання.
7. Секретар призначається із числа складу постійних учасників Команди супроводу.

VII. Організація надання психолога-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами

1. Відповідно до висновку ІРЦ, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності), результатів понятого-педагогічного вивчення дитини Команда супроводу складає індивідуальну програму розвитку дитини з ООП впродовж 2-х тижнів з моменту початку освітнього процесу.
ІПР погоджується батьками та затверджується керівником закладу освіти.
2. Команда супроводу переглядає ІПР з метою її коригування та визначення прогресу розвитку дитини у закладі загальної середньої освіти двічі на рік (у разі потреби частіше); у закладі дошкільної освіти - тричі на навчальний рік (у разі потреби частіше).
3. Відповідно до особливостей розвитку дитини з ООП Команда супроводу розробляє індивідуальний навчальний план та індивідуальну навчальну програму в закладі загальної середньої освіти та індивідуальний освітній план з закладі дошкільної освіти.
4. Команда супроводу визначає способи адаптації (у разі необхідності модифікації) освітнього середовища, навчальних матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини з ООП.
5. Надання психолога-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг здійснюється шляхом проведення індивідуальних і групових занять.
6. У разі виникнення труднощів у реалізації ІПР, Команда супроводу звертається до фахівців ІРЦ щодо надання методичної допомоги.

7. Команда супроводу формує та узгоджує з батьками розклад корекційно-розвиткових занять дитини з ООП.
8. Корекційно-розвиткові заняття згідно з ІПР проводяться педагогічними працівниками закладу освіти та (або) залученими фахівцями ІРЦ, інших установ/закладів, фізичними особами, які мають право здійснювати освітню діяльність у сфері освіти.

Додаток до листа МОН
від 05.08.2019 № 1/9 - 498

Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н. р.

Методичні рекомендації розроблено з метою реалізації законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», інших нормативно-правових актів.

I. Зарахування осіб з особливими освітніми потребами до закладів загальної середньої освіти

Визначення особливих освітніх потреб дитини здійснюється фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (далі - ІРЦ) за результатами проведеної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (далі - комплексна оцінка) (пункти 11-37 Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2018 року № 545 (із змінами), (далі - Положення про ІРЦ)). ІРЦ є установою, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років. До ІРЦ можуть звернутися батьки (інші законні представники) дитини, які відчувають занепокоєння щодо розвитку дитини, незалежно від наявності в дитини інвалідності чи встановленого діагнозу.

Комплексна оцінка може проводитися за ініціативою батьків дитини або рекомендацією педагогічних працівників закладу освіти на підставі заяви батьків. Така оцінка не може проводитись примусово.

Висновок про комплексну оцінку має рекомендаційний характер і не є підставою для скерування органом управління освітою дитини з особливими освітніми потребами до певного закладу освіти, зокрема до спеціальної школи чи навчально-реабілітаційного центру. Відповідно до статті 55 Закону України «Про освіту» (далі - Закон) батьки дитини мають право обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми освіти відповідного рівня.

Згідно зі статтею 20 Закону у разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків до закладу освіти інклюзивна група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

Питання організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти регламентується статтями 8 та 16 Закону України «Про загальну середню освіту» та Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 (зі змінами) (далі - Порядок).

Оскільки у Порядку серед документів, необхідних для відкриття інклюзивного класу, зазначений витяг із протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації (далі - витяг), зазначаємо, що витяги, видані до 14.12.2018, до моменту втрати чинності наказу Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 07 липня 2004 року № 569/38 «Про затвердження Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні Київську та Севастопольську міські районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації», чинні. Вищезазначене Положення скасовано спільним наказом Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 06.09.2018 № 974/36 о. д., зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.11.2018 за № 1289/32741. У діючих нормативно-правових актах не визначено термін дії витягів, якщо в них не зазначено термін повторного звернення для консультування.

У 2019/2020 навчальному році інклюзивні або спеціальні класи утворюються на підставі заяви батьків дитини з особливими освітніми потребами, до якої обов'язково додається висновок інклюзивно-ресурсного центру та, за потреби, інші документи, визначені Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 367 (далі - МОН), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 р. за № 564/32016).

Звертаємо увагу, що висновок лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я не може бути підставою для організації інклюзивного навчання для дитини з особливими освітніми потребами.

Термін дії висновку ІРЦ не обмежений у часі, крім випадків, коли рекомендовано та визначено дату повторного вивчення.

Повторна комплексна оцінка проводиться у разі:

- переходу дитини з особливими освітніми потребами з дошкільного закладу освіти в заклад загальної середньої освіти; переведення дитини зі спеціального закладу дошкільної освіти, спеціального закладу загальної середньої освіти, закладу загальної середньої освіти до інклюзивної (спеціальної) групи закладу дошкільної освіти або інклюзивного (спеціального) класу закладу загальної середньої освіти;
- за рекомендацією команди психолого-педагогічного супроводу дитини у разі виявлених актуальних освітніх потреб дитини в процесі навчання, наявності труднощів у засвоєнні дитиною освітньої програми або успіхів у навчанні.

Зарахування дітей до спеціальної школи та навчально-реабілітаційного центру здійснюється відповідно до наказу МОН від 01.08.2018 № 831,

zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2018 р. за № 945/32397, «Про затвердження Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти». Зарахування до спеціального закладу освіти здійснюється відповідно до наказу його керівника, що видається на підставі заяви про зарахування одного з батьків дитини або її законних представників чи повнолітньої особи, поданої особисто. Зразок заяви та перелік документів зазначені у вказаному наказі МОН. Звертаємо увагу, що одним з обов'язкових документів, що додаються до заяви, є висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

До 1 класу спеціальних закладів освіти зараховуються, як правило, діти, не молодші 6-й років. Відповідно до особливостей розвитку та стану здоров'я особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Звертаємо увагу, що в 2019/2020 н. р. особи з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із затримкою психічного розвитку не зараховуються, учні 1-4 та 6-9 класів продовжують здобувати освіту у спеціальних закладах освіти для дітей із затримкою психічного розвитку і завершують навчання у 2021/2022 навчальному році.

У 2019 році створена та функціонує система автоматизації роботи ІРЦ, що дає змогу батькам (іншим законним представникам) дитини через сайт <http://ircenter.gov.ua/> знайти найближчий ІРЦ та через кабінет користувача в зручному форматі записатися для отримання послуг.

II. Організація інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами

Національною радою реформ визнано Інклюзивне навчання одним із пріоритетів розвитку держави, що є одним із основних чинників реформування системи інституційного догляду та виховання дітей в Україні.

У 2018 році Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 6 вересня 2018 року (№ 2541-VIII) внесено зміни до законів України «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про позашкільну освіту», зокрема щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти.

Необхідними умовами якісного інклюзивного навчання є:

- визначення особливих освітніх потреб дитини;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- створення інклюзивного освітнього середовища;
- надання освітніх, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;
- забезпечення учнів спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку;

– здійснення психолого-педагогічного супроводу дитини протягом усього періоду навчання із обов'язковим залученням батьків до освітнього процесу.

Відповідно пункту 1 статті 20 Закону України «Про освіту» заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. Наголошуємо, що у разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків інклюзивна група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

Безпосередня **організація інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти** здійснюється командою психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами закладу освіти (далі – команда супроводу). Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти затверджено наказом МОН від 08.06.2018 №609.

Відповідно до висновку ІРЦ, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності), результатів психолого-педагогічного вивчення дитини команда супроводу впродовж 2-х тижнів з моменту початку освітнього процесу складає індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами (далі – ІПР), яка погоджується батьками та затверджується керівником закладу освіти.

На перше організаційне засідання команди супроводу бажано запрошувати фахівця інклюзивно-ресурсного центру для отримання детальних рекомендацій щодо розроблення ІПР та особливостей організації інклюзивного навчання.

Команда супроводу визначає способи адаптації (у разі необхідності – модифікації) освітнього середовища, навчальних матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини. У разі потреби розробляє індивідуальний навчальний план в закладі загальної середньої освіти та індивідуальний освітній план в закладі дошкільної освіти.

З метою коригування та визначення прогресу розвитку дитини команда супроводу переглядає ІПР у закладі загальної середньої освіти двічі на рік (у разі потреби частіше); у закладі дошкільної освіти - тричі упродовж навчального року (у разі потреби - частіше). Діяльність дитини оцінюється не лише з позиції набутих знань, а, насамперед - з позиції прогресивного розвитку.

При потребі (зокрема, у разі пропуску дитиною з поважних причин великої кількості навчальних днів), виконання освітньої програми забезпечується шляхом реалізації для учня індивідуальної освітньої траєкторії, що може бути реалізована в закладі через індивідуальний навчальний план (ст. 53 Закону України «Про освіту»). Проведення корекційно-розвиткових занять у такому випадку можна здійснювати в канікулярний період протягом навчального року, попередньо погодивши це з батьками. Проте, організація освітнього процесу не повинна призводити до перевантаження учня та має забезпечувати безпечні та нешкідливі умови здобуття освіти.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг здійснюється шляхом проведення індивідуальних і групових занять, які можуть надаватися як штатними працівниками закладу, так і залученими фахівцями, зокрема: працівниками ІРЦ, спеціальних шкіл, навчально-реабілітаційних центрів, логопедичних пунктів та інших закладів на підставі цивільно-правових договорів. При цьому оплата праці залучених на підставі цивільно-правових договорів фахівців (зокрема й залучених штатних працівників) здійснюється за рахунок коштів державної субвенції, відповідно до пункту 6 Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 року № 88 (із змінами) (далі - Порядок та умови надання субвенції).

Примірний перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти та Перелік фахівців, які проводять (надають) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) з особами з особливими освітніми потребами у закладах освіти, визначено у додатках Порядку та умовах надання субвенції.

Звертаємо увагу, що крім основної роботи й роботи за сумісництвом, працівники закладів та установ освіти можуть залучатися до педагогічної роботи на умовах погодинної оплати праці, яка не є сумісництвом згідно з Положенням про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій, затвердженим спільним наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України від 28.06.1993 № 43.

На відміну від роботи за сумісництвом, яка виконується лише у вільний від основної роботи час, педагогічна робота з погодинною оплатою праці в обсязі не більше 240 годин на рік може виконуватися в межах основного робочого часу працівника з дозволу керівника державного підприємства, установи, організації без утримання заробітної плати.

Оплата праці фахівців за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) здійснюється за ставками погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять у розмірах, передбачених для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл, установленими в додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року № 1298, підвищеними на 20 відсотків за роботу з особами з особливими освітніми потребами.

Відповідні зміни щодо підвищення ставки погодинної оплати праці за роботу з особами з особливими освітніми потребами на 20 відсотків внесені постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 129.

Інші виплати (підвищення за педагогічне звання, надбавки за вислугу років і престижність педагогічної праці, інші надбавки і доплати) при оплаті праці фахівцям за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і

корекційно-розвиткових занять (послуг) у Порядку та умовах надання субвенції не зазначені.

Починаючи з 2018 року, в закладах освіти, у яких навчання дітей з особливими освітніми потребами організоване в інклюзивних класах, для проведення корекційно-розвиткових занять, визначених індивідуальною програмою розвитку дитини, можуть вводитись посади вчителів-дефектологів. Відповідні зміни до Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти внесені наказом МОН від 01.02.2018 № 90. Також цим наказом уведено 1 ставку асистента вчителя на 1 інклюзивний клас (було 0,5 ставки).

Щодо роботи логопедичних пунктів, необхідно зазначити, що Положення про логопедичні пункти системи освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 13.05.1993 №135, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.05.1993 за № 59, чинне. Вчителі-логопеди, які працюють на логопедичних пунктах, надають корекційно-розвиткові послуги усім дітям, які мають порушення мовлення, зокрема, дітям з особливими освітніми потребами. При цьому корекційно-розвиткові заняття, передбачені індивідуальною програмою розвитку дитини, такими фахівцями надаються за умови укладання з ними закладами освіти або відповідними органами управління освітою цивільно-правових договорів.

В інклюзивних групах та класах закладів дошкільної та загальної середньої освіти вводиться відповідно ставка асистента вихователя чи асистента вчителя. Потреба у додатковій підтримці дитини асистентом дитини визначається фахівцями інклюзивно-ресурсного центру та зазначається у висновку про комплексну оцінку.

При організації інклюзивного навчання у закладі освіти необхідно враховувати, що асистент вчителя (вихователя) не є персональним педагогом для одного чи декількох дітей, він надає допомогу вчителю (вихователю) в організації освітнього процесу в класі (групі), допомагає дітям з особливими освітніми потребами концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю у них тощо. Наголошуємо, що освітній процес в класі (групі) з дітьми, зокрема з особливими освітніми потребами, здійснюється вчителем (вихователем). Асистент вчителя (вихователя) є постійним учасником команди супроводу в закладі освіти. Детальніше про функції асистента вчителя можна ознайомитися у листі МОН від 25.09.2012 №1/9-675.

У закладах освіти асистентами вчителів (вихователів) можуть працювати особи з педагогічною освітою, на відміну від асистентів дитини, якими можуть бути батьки, особи, уповноважені ними, або соціальні працівники (робітники).

Проходження атестації асистентом вчителя (вихователя) регламентовано Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом МОН від 06.10.2010 № 930, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550.

Посада асистента вчителя (вихователя) не передбачає присвоєння кваліфікаційних категорій. За результатами атестації асистенту вчителя (вихователя) встановлюється тарифний розряд, при визначенні якого

враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід, результативність та якість роботи, інші дані, які характеризують його професійну діяльність.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002р. № 1298 (із змінами) асистенту вчителя закладу загальної середньої освіти, асистенту вихователя закладу дошкільної освіти встановлюються 10-12 тарифні розряди.

Питання оплати праці педагогічних працівників регулюються наказом МОН від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 жовтня 2005 р. за №1130/11410, та Інструкцією про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженою наказом МОН від 15.04.1993 № 102, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27 травня 1993 р. за № 56 (далі - Інструкція).

Пунктом 4 Інструкції визначено, що посадові оклади встановлюються керівниками на основі діючих кваліфікаційних вимог і тарифних розрядів працівників відповідної кваліфікації з наступною атестацією або тарифікацією згідно з чинним законодавством.

Рішення про встановлення конкретного розміру посадового окладу (ставки заробітної плати) в межах затвердженого фонду заробітної плати відповідно до затверджених цим наказом схем тарифних розрядів приймає керівник закладу освіти.

Відповідно до пункту 3 статті 48 Прикінцевих положень Закону України «Про загальну середню освіту», а також Положення про ІРЦ, в Україні розбудовується мережа ІРЦ. За оперативними даними, станом на 01.06.2019 р. в регіонах створено 561 ІРЦ.

Необхідно зазначити, що наукову та методичну підтримку центрів здійснюють обласні ресурсні центри підтримки інклюзивної освіти та Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, які відповідно до Положення про ІРЦ забезпечують підвищення кваліфікації педагогічних працівників ІРЦ.

Відповідно до Положення ІРЦ є установою, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти шляхом проведення комплексної оцінки, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу.

Річний план роботи центру розробляється на календарний рік відповідно до основних завдань, визначених Положенням про ІРЦ, та затверджується директором центру (пункту 42 Положення про ІРЦ). У літній період, як і протягом всього календарного року, фахівці центру виконують основні завдання відповідно до своїх посадових обов'язків.

При цьому необхідно зауважити, що корекційно-розвиткові заняття педагогічними працівниками ІРЦ проводяться тільки з дітьми, які не відвідують заклади освіти, або не можуть отримати відповідні послуги у закладах. Основними функціями ІРЦ є проведення комплексної оцінки, консультивання батьків та педагогічних працівників щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Розрахунок вартості послуг, які надаються фахівцями ІРЦ особам з особливими освітніми потребами з інших адміністративно-територіальних одиниць та об'єднаних територіальних громад, здійснюється засновником центру (представницькими органами місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районними, міськими, районними у містах (у разі їх утворення) радами). Послуги ІРЦ для споживачів є безкоштовними, одночасно їх вартість сплачує громада, яка не організувала ІРЦ для своїх мешканців.

У своїй діяльності, в тому числі фінансово-господарській, ІРЦ підпорядковується засновнику. Фінансово-господарська діяльність ІРЦ провадиться відповідно до бюджетного законодавства, законодавства про освіту та інших нормативно-правових актів.

Відповідно до частини першої статті 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

На відміну від ІРЦ, обласні ресурсні центри підтримки інклюзивної освіти не проводять комплексну оцінку розвитку дітей. Натомість такими центрами надається навчально-методична допомога педагогічним працівникам, аналізується стан організації навчання дітей з особливими освітніми потребами в області тощо. Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617.

Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти», яким визначено організаційні засади діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти та форму індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Звертаємо увагу, що вищезазначеним Порядком унормовано кількість дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивній групі, яка має становити не більше трьох осіб, зокрема:

- одна-три дитини з числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку, порушеннями зору, слуху, легкими порушеннями інтелектуального розвитку;
- не більше двох осіб з числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення;

- не більше однієї дитини із складними порушеннями розвитку.

Слід зазначити, що відповідно до статті Бюджетного кодексу України, положення якої розширюють напрями використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, вперше у 2019 р. постановою Кабінету Міністрів України № 129 від 27.02.2019 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році» внесені зміни до Порядку та умов надання субвенції, та затверджений розподіл частини субвенції у розмірі 37 230,0 тис. грн. на організацію інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами, що отримують освіту в закладах дошкільної освіти.

Зокрема, за рахунок державної субвенції здійснюється оплата таких видатків:

- проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), визначених індивідуальною програмою розвитку, особам з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти;
- придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму, для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. На придбання зазначених засобів використовується не більш, як 35 відсотків загального обсягу субвенції. За наявності у закладі декількох осіб з особливими освітніми потребами з однаковими порушеннями у разі потреби можлива закупівля спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для спільного користування.

Придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в інклюзивних групах, здійснюється відповідно до Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних групах закладів дошкільної освіти, затвердженого наказом МОН від 17.04.2019 № 423, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17 квітня 2019 р. за № 403/33374.

За рахунок державної субвенції також вперше у 2019 р. здійснюється придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в спеціальних групах закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Директоратом інклюзивної та позашкільної освіти розроблено універсальний Типовий перелік спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти (далі - Типовий перелік).

Станом на 1 серпня 2019 р. Типовий перелік надіслано Міністерству юстиції України для проведення правової експертизи та державної реєстрації.

До прийняття зазначеного проекту акту рекомендуємо при визначенні спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в спеціальних групах закладів професійної (професійно-технічної) освіти, користуватись Типовим переліком спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414).

Детально з питаннями щодо розподілу та використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами можна ознайомитись у листі МОН від 05.03.2019 №1/9-110.

Організація інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Згідно з абзацом 3 статті 14 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» прийом до закладів професійної (професійно-технічної) освіти осіб з особливими освітніми потребами, яким не протипоказане навчання за обраним напрямом (спеціальністю), у разі складення вступних іспитів здійснюється поза конкурсом.

Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що були прийняті на навчання, на підставі письмового звернення їх або одного з їх батьків (чи іншого законного представника), а також висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (за наявності), що надається ІРЦ (за умови здобуття загальної середньої освіти), індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) утворює інклюзивну групу.

Звертаємо увагу, що гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається на місцях з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

З метою організації інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в межах існуючої штатної чисельності створюється команда психолого-педагогічного супроводу. Функції команди супроводу в закладі визначені в пункті 9 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Організація інклюзивного навчання для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які одночасно з набуттям кваліфікацій професійної (професійно-технічної) освіти здобувають загальну середню освіту, здійснюється згідно з Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх

навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 (Офіційний вісник України, 2011р., №62, ст. 2475).

Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 635 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти».

Зазначаємо, що зарахування здобувачів освіти з особливими освітніми потребами до закладів вищої освіти здійснюється відповідно до законодавства. Порядком організації інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти визначаються механізми організації освітнього процесу для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які вже вступили до зазначеного закладу та потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі.

Утворення інклюзивної групи в закладі вищої освіти для зарахованих на навчання осіб з особливими освітніми потребами здійснюється керівником закладу вищої освіти на підставі письмового звернення здобувача освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб, в обов'язковому порядку. Зокрема такою документацією на перехідний період для осіб, які є старші 18 років, може бути витяг із протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації, якщо він виданий до 14.12.2018 та якщо в ньому не зазначено термін повторного звернення для консультування.

Гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається на місцях, виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

Звертаємо увагу, що з метою організації інклюзивного навчання у закладі вищої освіти в межах існуючої штатної чисельності може створюватися спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ або група психолого-педагогічного супроводу. Функції спеціального навчально-реабілітаційного підрозділу або групи психолого-педагогічного супроводу визначені пунктом 11 вказаного Порядку організації інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти.

III. Організація навчання осіб з особливими освітніми потребами в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах

Особи з особливими освітніми потребами, окрім інклюзивних або спеціальних класів закладів загальної середньої освіти, можуть навчатися у спеціальних закладах освіти (спеціальних школах, навчально-реабілітаційних центрах, далі - НРЦ). Для учнів, які за станом здоров'я потребують охоронного режиму або не можуть відвідувати навчальний заклад, місцеві органи управління

освітою організують навчання за індивідуальною формою (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж) або іншими формами здобуття освіти відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту».

Повторно наголошуємо, що на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 753 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585» та з урахуванням норми підпункту 2 пункту 2 зазначеного вище Порядку, продовжують здобувати освіту у спеціальних закладах освіти для дітей із затримкою психічного розвитку учні 2-4 та 7-9 класів і завершують навчання у 2021/2022 навчальному році. Здобуття повної загальної середньої освіти таких учнів забезпечується у закладах загальної середньої освіти за місцем проживання, за потреби в інклюзивних або спеціальних класах.

Організація діяльності спеціальних закладів освіти у 2019/2020 навчальному році має здійснюватися в рамках Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221, нормативно-правового забезпечення Нової української школи, інших актів, що регулюють забезпечення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Зарахування осіб до спеціальних закладів загальної середньої освіти для здобуття освіти здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2018 № 831, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2018 р. за № 945/32397 (далі - Порядок), яким, зокрема, визначені відповідні умови та процедура.

Відповідно до законодавства та своїх установчих документів спеціальні заклади освіти можуть здійснювати освітній процес за інституційною формою здобуття освіти: очна (денна, вечірня) заочна, дистанційна та мережева. Порядок здобуття загальної середньої освіти за інституційною формою врегульований Положенням про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2019 року № 536, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22 травня 2019 р. за № 547/33518.

Для учнів, які за станом здоров'я не можуть навчатися в колективі, про що має бути зазначено у висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я, або за заявою батьків чи уповноважених осіб, спеціальний заклад загальної середньої освіти забезпечує навчання за індивідуальною формою: (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж).

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87, з 1 вересня 2019 року за новими навчальними планами та програмами продовжать навчання учні 2-го класу, наказ МОН від 26.07.2018 № 814 «Про затвердження Типової

освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

З огляду на особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, наказом МОН від 02.07.2019 № 917 затверджено типову освітню програму початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 2-х класів зазначеної категорії для організації освітнього процесу, починаючи з 2019/2020 навчального року.

Перелік типових освітніх програм, за якими навчатимуться учні спеціальних закладів освіти початкової школи, школи II, III ступеня, зазначено у методичному листі МОН від 06.08.2018 № 1/9-485, розміщеному на веб-сайті Міністерства освіти і науки України.

Перелік навчальної літератури, рекомендованої МОН для використання у закладах освіти (у тому числі спеціальних) у 2019/2020 навчальному році (лист МОН від 10.06.2019 № 1/9-365), розміщено на веб-сайті МОН (<https://goo.gl/Zglw1C>)

Нині змінилися не тільки вимоги до якості освіти, а й виникла потреба впровадження у зміст освіти європейського виміру, спрямування його на інтеграцію до світових та європейських стандартів. А тому перед освітянами, науковцями стоїть нелегке завдання - пошук ефективних механізмів проходження всіх етапів навчання.

Освітній процес учнів з особливими освітніми потребами потрібно базувати на положеннях дидактики, психології, методики, підборі оригінальних завдань і видів діяльності, моделюванні творчої діяльності учнів з урахуванням створення умов для розвитку мовних, соціальних, громадянських, здоров'язберезувальних та інших компетентностей, визначених навчальними програмами.

Саме через освіту необхідно підготувати особистість, здатну до сприйняття змін та новацій. Головна мета розвитку української системи освіти - створити умови для саморозвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України, про це та особливості організації освітнього процесу у 2-х класах за типовими освітніми програмами, розробленими під керівництвом Савченко О. Я. та Шияна Р. Б., йдеться у методичних рекомендаціях щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році, підготовлених спільно з Національною академією педагогічних наук України та Інститутом модернізації змісту освіти (лист МОН від 01.07.2019 № 1/11-5966).

Звертаємо увагу, що освітній процес у спеціальних закладах освіти має забезпечувати формування однієї з ключових компетентностей - соціально-трудова, що передбачає оволодіння учнями з особливими освітніми потребами трудових умінь та навичок, які забезпечують подальшу здатність до успішного опанування основ професійно-трудової діяльності, набуття навичок практичної життєдіяльності.

В рамках реалізації концепції Нової української школи кожен педагогічний працівник спеціального закладу освіти (спеціальної школи, НРЦ) має сприймати

якісну освіту як здобутки, досягнуті у стимулюючому (корекційному) навчальному середовищі, що забезпечує активну участь, позитивні навчальні результати (академічні та соціальні) всіх дітей з особливими освітніми потребами. Окрім знань, вони мають оволодіти корисними вміннями та навичками, необхідними їм у повсякденні. Саме тому базовий навчальний план для спеціальних закладів загальної середньої освіти Державного стандарту початкової освіти (постанова КМУ від 21 лютого 2018 р. № 87) в інваріантному складнику містить корекційно-розвиткову роботу, як і типові навчальні плани типових освітніх програм для спеціальних закладів освіти II, III ступенів. Такий підхід сприяє успішній підготовці учнів з особливими освітніми потребами (крім учнів з порушеннями інтелектуального розвитку) до обов'язкової участі у державній підсумковій атестації та загальному незалежному оцінюванні результатів навчальних досягнень.

Звертаємо увагу, що Законом України «Про освіту» закладам освіти делеговані адміністративні та навчально-методичні повноваження. Школи можуть самостійно формувати освітні програми, складати навчальні плани і програми з навчальних предметів відповідно до стандартів середньої освіти та досягнень сучасної науки, обирати підручники, методики навчання і виховання.

Отже, на основі Державного стандарту й Типової освітньої програми заклади освіти можуть розробляти освітні програми - єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проектів, контрольних заходів тощо), спланованих та організованих для досягнення визначених результатів навчання. Освітні програми можуть відрізнятися від Типової освітньої програми послідовністю викладення навчального матеріалу, обсягом його вивчення, наявністю додаткових компонентів змісту або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

При цьому розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи пізнавальні здібності та можливості учнів з особливими освітніми потребами, конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення завдань корекційно-розвиткової роботи та орієнтовних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

В рамках НУЛІ наголошується на важливості формування у дітей життєвих компетентностей, запровадження педагогіки партнерства, співпраці з батьками, надання їм консультативно-методичної допомоги з метою сприяння їх активній участі в освітньому процесі, зокрема, корекційно-розвитковій роботі, якщо йдеться про дітей з особливими освітніми потребами. Тому надзвичайно важливим є проведення консультативно-роз'яснювальної роботи щодо сучасної освітньої політики з керівниками, педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти різних типів, співпраця з неурядовими організаціями та батьками.

У зв'язку з розвитком інклюзивного навчання контингенти учнів спеціальних закладів освіти здебільшого мають складні порушення розвитку, що потребує модернізації освітнього процесу, застосування новітніх методів роботи

під час навчання та реабілітації таких учнів. Надзвичайно актуальним є питання систематичного підвищення фахової компетентності педагогічних працівників. Практично необхідним є постійне оновлення фахових знань керівників та педпрацівників як закладів загальної середньої освіти, так і спеціальних закладів освіти, про інноваційні шляхи розвитку галузі освіти в сучасний період, форми і методи роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, особливо зі складними порушеннями розвитку, з урахуванням напрацьованих інноваційних педагогічних технологій, у тому числі в рамках Нової української школи.

Відповідний розділ має бути обов'язковою складовою навчальних програм для слухачів курсів підвищення кваліфікації на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Особливо наголошуємо на важливості тем щодо забезпечення права на освіту дітей з аутизмом, порушеннями інтелектуального розвитку, у тому числі помірною, важкою ступеня, дітей з особливими освітніми потребами інших нозологій, створення умов для їх навчання в умовах спеціальних закладів освіти, у спеціальних, інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти.

Ураховуючи звернення, що продовжують надходити до МОН стосовно отримання документа учнями з порушеннями інтелектуального розвитку після закінчення навчання у спеціальному закладі освіти, роз'яснюємо.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2016 р. за № 671 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» приведено у відповідність до державного зразка документ про отриману освіту дітей з інтелектуальними порушеннями. Зокрема встановлено, що учням з інтелектуальними порушеннями видається свідоцтво про базову загальну середню освіту за спеціальною програмою. Учням з інтелектуальними порушеннями помірною ступеня видається довідка про закінчення повного курсу навчання за спеціальною програмою.

Пунктом 33 Положення про спеціальну школу (постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221), встановлено, що здобувачі освіти з порушеннями інтелектуального розвитку, які здобули базову середню освіту, отримують документ про здобуття базової середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями інтелектуального розвитку; здобувачі освіти з помірними порушеннями інтелектуального розвитку, які завершили повний курс навчання у спеціальній школі, отримують відповідний документ про освіту для осіб з помірними інтелектуальними порушеннями.

Водночас, звертаємо увагу керівників на порядок видання випускникам спеціальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку (спеціальна школа, навчально-реабілітаційний центр) документа про освіту: якщо учень випускається після 10 класу і не продовжуватиме навчання в 11 класі з поглибленим професійно-трудовим навчанням, йому видається документ встановленого зразка про закінчення школи; якщо учень продовжуватиме навчання у 10 класі спеціального закладу освіти для дітей з порушеннями

інтелектуального розвитку, йому видається відповідний документ про освіту після 11 класу.

Видання випускникам спеціальних закладів освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку документа про освіту двічі - після закінчення 10 класу та після закінчення 11 класу - неприпустимо та несе додаткові невиправдані фінансові витрати.

Упродовж 2016-2019 років представниками Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини здійснені моніторингові візити до спеціальних закладів освіти з метою з'ясування стану дотримання прав учнів. Зокрема, під час таких візитів виявлені факти використання в документації спеціальних закладів, оформленні приміщень так званої «дискримінаційної» лексики: інтернат, дитина-інвалід, розумово відсталі, вади розвитку, масова школа (а не рекомендованих формулювань, відповідно: спеціальна школа, дитина з інвалідністю, порушення інтелектуального розвитку, порушення розвитку, заклад загальної середньої освіти).

Аналогічна ситуація щодо веб-сайтів спеціальних закладів освіти: застаріла інформація, «дискримінаційна» лексика та інше. Просимо керівників закладів спеціальної освіти в процесі підготовки до нового навчального року врахувати ці зауваження.

З огляду на запитання щодо організації навчання та оцінювання навчальних досягнень дітей з дислексією, рекомендуємо взяти до уваги основні напрями пропонованого комплексного підходу щодо організації освітнього процесу з такими учнями (за матеріалами відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України та з досвіду роботи Лисогірської спеціальної школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення Миколаївської обласної ради).

Дислексія - часткове специфічне порушення процесу читання, що проявляється в труднощах впізнавання/розпізнавання букв; у труднощах злиття букв в склади та складів у слова, що призводить до неправильного відтворення звукової форми слова; в аграматизмах та спотворенні розуміння прочитаного.

Дислексія може спостерігатися ізольовано, однак частіше вона супроводжує порушення писемного мовлення - дисграфію.

Тому під час оцінювання навичок читання дітей із зазначеними труднощами не враховуються помилки, пов'язані з порушеннями усного мовлення (у його фонологічній, лексичній та граматичній складових) та дислексіями, що виявлені в учня та щодо яких проводиться корекційна робота на логопедичних заняттях. Під час оцінювання читання таких учнів критерій швидкості читання не враховується.

Формування навички читання, насамперед, повинно передбачати мету – попередження та корекцію дислексій, подолання труднощів читання з урахуванням механізмів дислексичних помилок.

Процес навчання читання повинен відбуватися з опорою на:

- особливості вимови,

- темпо-ритмічної та ритміко-інтонаційної сторін мовлення на основі сформованої навички усвідомленого мовного аналізу, ймовірного прогнозування, розуміння жанрової приналежності тексту, розвитку позитивних особистісних якостей,
- формування предметно-орієнтованих компетентностей та життєвої компетентності учнів.

Беручи до уваги те, що у переважній більшості школярів з дислексіями наявні дисграфії, дизорфографії та велика кількість помилок у процесі опанування писемного мовлення, правил орфографії, учитель має враховувати труднощі учня та етапи корекційної роботи на заняттях учителя-логопеда з їх подолання. Оцінювання результатів навчальних досягнень учнів здійснюється з урахуванням рівня оволодіння ними відповідними уміннями та навичками: оцінка не знижується за виконання вправ, що містять помилки, які є наслідком мовленнєвого порушення.

Більш детальні поради щодо організації навчання дітей з дислексією, виправлення порушень читання містяться в методичних рекомендаціях «Виявлення подолання труднощів опанування навички читання в учнів загальноосвітніх навчальних закладів» [Електронний ресурс] /Е. Данілавичюте, В. Ільяна та ін./, 2016 р. (схвалено науково-методичною комісією з спеціальної педагогіки Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, протокол № 4 від 16.12.2016).

Методичний посібник пропонується для практичного використання вчителям-логопедам, педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти, у тому числі з інклюзивним навчанням, батькам: <http://oipoppp.ed-sp.net/public/repository/metodychni>

IV. Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти

Відповідно до пункту 2 статті 25 Закону України «Про освіту», засновник закладу освіти або уповноважена ним особа забезпечує створення у закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування.

Важливим аспектом створення інклюзивного освітнього середовища в рамках Концепції «Нова українська школа» є забезпечення умов архітектурної доступності закладів освіти з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

Звертаємо увагу, що в Україні діють нові державні будівельні норми: ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», ДБН В.2.2-4:2018 «Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Ці норми є обов'язковими до виконання під час проектування та будівництва нових та реконструкції існуючих будівель, споруд і приміщень закладів освіти.

Дотримання вимог архітектурної доступності дозволить створити безбар'єрне і безпечне для всіх учасників освітнього процесу середовище,

забезпечуючи право дітей з особливими потребами на навчання та гармонійний розвиток в освітньому просторі.

Детальніша інформація щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами надана у листі МОН від 05.04.2019 № 1/9-223.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Наказ № 1472 від 25 листопада 2019 року

ПОЛОЖЕННЯ

про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає головні мету і завдання, призначення, суб'єктів та структуру інформаційно-телекомунікаційної системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, а також умови її функціонування.
2. Система автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (далі - АС "ІРЦ") - це комплекс програмних та апаратних засобів, які на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій забезпечують створення єдиного інтегрованого інформаційного середовища у сфері інклюзивної освіти, призначеного для обробки відомостей, що утворюються у процесі діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, та їх інформаційно-аналітичного забезпечення.
3. У цьому Положенні терміни вживаються у значеннях, визначених законами України "Про інформацію" (2657-12) , "Про телекомунікації" (1280-15) , "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" (80/94-ВР) , "Про доступ до публічної інформації" (2939-17) , "Про захист персональних даних" (2297-17) , "Про електронні документи та електронний документообіг" (851-15) , "Про електронні довірчі послуги" (2155-19) , "Про освіту" (2145-19) , наказом Міністерства освіти і науки України від 27 лютого 2019 року № 271 "Про приймання системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів".

II. Головні мета і завдання АС "ІРЦ"

1. Головною метою АС "ІРЦ" є:
 - інформаційно-телекомунікаційне забезпечення діяльності її користувачів;
 - одержання, обробка і формування інформації, що відтворюється у заявах та висновках про проведення комплексної оцінки, індивідуальних програмах розвитку;
 - створення електронного переліку інклюзивно-ресурсних центрів;
 - одержання, обробка і формування статистичної інформації у сфері інклюзивної освіти;

- забезпечення електронної взаємодії з ІТС "ДІСО", Національною освітньою платформою, ЄДЕБО, іншими інформаційними ресурсами для забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами;
- виконання інших завдань у сфері інклюзивної освіти.

2. Головними завданнями АС "ІРЦ" є:

- створення єдиної інформаційної інфраструктури для одержання, обробки і формування інформації у сфері інклюзивної освіти, у тому числі статистичної;
- забезпечення достовірності та цілісності даних;
- забезпечення створення електронних переліків фахівців, майна, відвідувачів інклюзивно-ресурсних центрів;
- створення доказової інформаційної бази для прийняття управлінських рішень у сфері інклюзивної освіти;
- забезпечення комплексного захисту інформації відповідно до вимог законодавства, у тому числі персональних даних, від несанкціонованого доступу та розмежування доступу до інформації, що зберігається та обробляється в АС "ІРЦ".

III. Суб'єкти АС "ІРЦ"

1. Розпорядником АС "ІРЦ" є Міністерство освіти і науки України. Розпорядник є володільцем інформації, що міститься в АС "ІРЦ", та:

- вживає організаційних заходів, пов'язаних із забезпеченням функціонування системи;
- здійснює контроль за забезпеченням захисту інформації в системі згідно із законодавством;
- використовує інформацію, що міститься в системі, з метою прийняття управлінських рішень;
- встановлює вимоги до апаратного та програмного забезпечення системи;
- визначає перелік інформації, доступ до якої надається уповноваженим суб'єктам.

2. Усі майнові та немайнові права, в тому числі виключні, на АС "ІРЦ" належать державі в особі Міністерства освіти і науки України. Всі авторські та суміжні права на АС "ІРЦ" з моменту її створення належать державі в особі Міністерства освіти і науки України. Технічним адміністратором АС "ІРЦ" є ДНУ "Інститут освітньої аналітики" спільно з уповноваженим структурним підрозділом Міністерства освіти і науки України - Директоратом інклюзивної та позашкільної освіти, що забезпечують:

- функціонування АС "ІРЦ" у порядку, визначеному розпорядником АС "ІРЦ";
- здійснення заходів із технічного і технологічного забезпечення АС "ІРЦ", створення, модернізації і супроводження її програмного забезпечення та вебсайту АС "ІРЦ";
- взаємодію АС "ІРЦ" з іншими автоматизованими системами, інформаційними ресурсами та державними реєстрами у випадках та у порядку, визначених законодавством;

- ведення обліку користувачів та надання їм доступу до інформації, що в ній обробляється;
 - захист інформації від несанкціонованого доступу, знищення, модифікації та блокування доступу до неї шляхом здійснення організаційних і технічних заходів, впровадження засобів та методів технічного захисту інформації;
 - вжиття заходів стосовно розвитку і вдосконалення системи;
 - координацію функціонування складових системи;
 - виконання інших заходів із забезпечення функціонування АС "ІРЦ" у порядку та обсягах, передбачених відповідно до законодавства розпорядником АС "ІРЦ".
3. Уповноважений структурний підрозділ апарату Міністерства освіти і науки України здійснює організаційне забезпечення:
- визначення порядку доступу користувачів до АС "ІРЦ";
 - збору, обробки і формування інформації, у тому числі персональних даних, у сфері інклюзивної освіти, у тому числі статистичної;
 - аналізу інформації щодо поточного стану інклюзивної освіти в Україні, зокрема діяльності інклюзивно-ресурсних центрів та закладів освіти України, що забезпечують здобуття дошкільної, позашкільної, професійної (професійно-технічної) та загальної середньої освіти;
 - контролю змісту та стану інформації, що надається в АС "ІРЦ", на предмет забезпечення її повноти, актуальності та достовірності.
4. Місцевими адміністраторами АС "ІРЦ" є посадові особи місцевих органів управління освітою, їх структурних підрозділів та посадові особи інклюзивно-ресурсних центрів. Місцевий адміністратор АС "ІРЦ" забезпечує:
- облік користувачів та надання їм доступу до інформації, що в ній обробляється;
 - захист інформації від несанкціонованого доступу шляхом знищення, модифікації та блокування доступу до неї;
 - призначення відповідальних осіб за роботу з АС "ІРЦ";
 - використання АС "ІРЦ" відповідно до законодавства та цього Положення;
 - дотримання порядку доступу до АС "ІРЦ", визначеним Технічним адміністратором АС "ІРЦ";
 - технічну підтримку та методичний супровід користувачів АС "ІРЦ".
5. Користувачами АС "ІРЦ" є посадові особи Міністерства освіти і науки України, Державної наукової установи "Інститут освітньої аналітики", Державної наукової установи "Інститут модернізації змісту освіти", Державного підприємства "Інфоресурс", інклюзивно-ресурсних центрів, місцевих органів управління освітою та підпорядкованих (підконтрольних) їм закладів освіти, інші користувачі, яким в установленому порядку надано право доступу до інформації в цій системі. Користувачі АС "ІРЦ" повинні:
- дотримуватись порядку доступу до АС "ІРЦ", визначеного Технічним адміністратором чи Місцевим адміністратором АС "ІРЦ";

- надавати повну, актуальну та достовірну інформацію у сфері інклюзивної освіти, у тому числі статистичну;
 - забезпечувати актуальність і достовірність інформації, що міститься в АС "ІРЦ", у тому числі персональних даних;
 - використовувати АС "ІРЦ" відповідно до законодавства та цього Положення;
 - не розголошувати у будь-який спосіб інформацію, яка їм стала відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, крім випадків, передбачених законодавством.
6. Фахівці інклюзивно-ресурсних центрів зобов'язані надавати повну, актуальну та достовірну інформацію у машино-зчитувальному виді для подальшої обробки, а саме:
- забезпечити своєчасне, достовірне внесення заяв, які подаються представниками дитини, з внесенням необхідної інформації з урахуванням обмежень, визначених даним Положенням та законодавством;
 - формувати остаточні та повторні висновки у АС "ІРЦ" на основі проведених заходів та внесеної достовірної інформації;
7. Педагогічні працівники закладів освіти зобов'язані:
- використовувати висновки, попередньо сформовані фахівцями ІРЦ, виключно для формування достовірної та ефективної індивідуальної програми розвитку дитини (ІПР);
 - **формувати ІПР в АС "ІРЦ", що надасть можливість не тільки наповнювати систему актуальною машино-зчитувальною інформацією, але і відслідковувати роботу з дитиною фахівцями ІРЦ та батькам дитини, налагодити взаємодію фахівців закладу освіти та фахівців ІРЦ для ефективнішої роботи з дитиною.**
8. Ідентифікація користувача та підтвердження цілісності даних, що обробляються в АС "ІРЦ", забезпечуються застосуванням кваліфікованого електронного підпису або інших програмно-технічних засобів авторизації користувачів та забезпечення цілісності даних.
9. Кожна дія користувача щодо отримання інформації з інформаційних ресурсів АС "ІРЦ" фіксується у спеціальному електронному архіві, журналі.

IV. Структура АС "ІРЦ"

1. Загальна структура АС "ІРЦ" побудована на основі окремих її модулів (компонентів), що інтегровані в єдине середовище для взаємодії та обміну інформацією.
2. Структура АС "ІРЦ" визначається шляхом встановлення взаємозв'язків окремих модулів (компонентів) АС "ІРЦ" у відповідності до розподілу доступу до модулів (компонентів) АС "ІРЦ" між Технічним адміністратором та користувачами АС "ІРЦ", а також відповідно до повноважень, що мають окремі користувачі при обробці інформації.
3. Складовими системи АС "ІРЦ" є:
 - веб-сайт, що функціонує на домені <http://ircenter.gov.ua>;
 - центральний програмно-технічний комплекс;

- автоматизовані робочі місця користувачів;
 - телекомунікаційна мережа доступу;
 - комплексна система захисту інформації.
4. Центральний програмно-технічний комплекс АС "ІРЦ" - це сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обробки інформації, які забезпечують:
- введення, записування, зберігання, видалення, знищення, приймання та передавання інформації та формування баз даних АС "ІРЦ";
 - формування тимчасових наборів даних для наповнення та підтримки в актуальному стані інформаційних ресурсів баз (банків) даних АС "ІРЦ";
 - моніторинг стану інформаційного обміну між складовими АС "ІРЦ", а також системних журналів аудиту роботи користувачів, технічних і програмних засобів;
 - захист інформації під час її обробки.
5. До складу центрального програмно-технічного комплексу АС "ІРЦ" входять:
- центральне сховище даних - програмно-технічний комплекс, який складається із серверів, систем керування базами даних та іншого програмного забезпечення, призначених для безперервного виконання операцій, записування, зберігання, знищення, приймання та передавання інформації, зберігання системних архівів, журналів аудиту роботи користувачів та системних архівів, журналів реєстрації роботи програмних засобів;
 - автоматизовані робочі місця Технічного адміністратора та адміністратора безпеки - складова комплексної системи захисту інформації в АС "ІРЦ", обладнана технічними засобами та програмним забезпеченням, призначеними для моніторингу системних журналів реєстрації роботи програмних та технічних засобів, аналізу порушень в роботі АС "ІРЦ", налагодження параметрів, необхідних для забезпечення стабільної роботи програмних та технічних засобів, визначення повноважень користувачів АС "ІРЦ".
6. Автоматизовані робочі місця Місцевих адміністраторів та користувачів - це робочі місця, обладнані програмним забезпеченням та комп'ютерною технікою, у тому числі планшетними комп'ютерами, що підключені до телекомунікаційної мережі доступу АС "ІРЦ" і призначені для автоматизації службової діяльності, реалізації повноважень обробляти інформацію відповідно до наданого рівня доступу в АС "ІРЦ".
7. Телекомунікаційна мережа доступу АС "ІРЦ" - сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обміну інформацією між складовими системи при використанні відкритих каналів, які обладнані засобами захисту інформації, що мають позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері криптографічного захисту інформації.

8. Комплексна система захисту інформації з підтвердженою відповідністю - взаємопов'язана сукупність організаційних та інженерно-технічних заходів, засобів і методів захисту інформації.

Завданням комплексної системи захисту інформації є забезпечення конфіденційності (у разі обробки інформації з обмеженим доступом), цілісності, доступності інформації в АС "ІРЦ" шляхом здійснення заходів, спрямованих на захист інформації від несанкціонованих дій (у тому числі з використанням комп'ютерних вірусів), які можуть призвести до її випадкової або умисної модифікації чи знищення.

9. Контроль за дотриманням вимог законодавства України у сфері захисту інформації під час використання АС "ІРЦ" здійснюється на кожному рівні адміністрування системи.

10. Структура АС "ІРЦ" може змінюватися шляхом внесення змін до цього Положення у зв'язку із встановленням додаткових модулів (компонентів) для одержання, обробки і формування інформації, у тому числі статистичної, чи змінами законодавства щодо вимог до роботи інформаційно-телекомунікаційних систем.

11. Порядок формування та використання інформаційних ресурсів АС "ІРЦ" регулюється окремими нормативно-правовими актами із дотриманням вимог Закону України "Про захист персональних даних" (2297-17) та інших актів законодавства у сфері захисту персональних даних.

ПЕРЕЛІК

корекційно-розвиткових програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Назва програми з корекційно-розвиткової роботи	Автори
<i>Для дітей з інтелектуальними порушеннями</i>	
1. «Розвиток мовлення»	Хайдарова О. С., Блеч Г. О.
2. «Розвиток мовлення з використанням методики	Заремба В. В., Ліщук Н. І., Морозова Н.

ТАН-Содерберг»	В., Блеч Г. О.
3. «Лікувальна фізкультура»	Бобренко І.В.
4. «Острівець здоров'я»	Ковтун А. В., Кунникова О. О., Стригунова О. М., Бобренко І. В.
5. «Театральна логоритміка»	Папета О. В., Бобренко І. В., Демянович М. З., Компанієнко О. М, Гладченко І. В.
6. «Барабанотерапія»	Василевська Л. Є., Гладченко І. В.
7. «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів»	Жук Т. Я., Трикоз С. В.
8. «Азбука творчості»	Чеботарьова О. В., Брусенська І. М.
9. «Музичні краплинки»	Шеклунова Н. О., Міненко А. В.
10. «У світі ритмів»	Левченко Л. Й., Гладченко І. В.
11. «Соціально-побутове орієнтування»	Ярмола Н. А.
12. «Лего-конструювання»	Лапін А. В.
13. «Цікавий світ Монтессорі»	Дишлюк Т. Б., Чеботарьова О. В.
<i>Для дітей із затримкою психічного розвитку</i>	
14. «Корекція розвитку. Розвиток когнітивної сфери»	Сак Т. В., Прохоренко Л. І.
15. «Корекція розвитку. Розвиток особистісної сфери»	Бабяк О. О., Баташева Н. І., Орлов О. В.
16. «Розвиток мовлення»	Омельченко І. М., Федорович Л. О.
17. «Ритміка»	Бабяк О. О.
<i>Для дітей з порушеннями зору</i>	
18. «Корекція розвитку. Розвиток емоційно-вольової сфери дітей з порушеннями зору»	Гудим І. М., Костенко Т. М., Довгопола К. С.
19. «Соціально-побутове орієнтування»	Легкий О. М.
20. «Просторове орієнтування» (для сліпих дітей)	Кондратенко С. В.
<i>Для дітей з порушеннями слуху</i>	
21. «Розвиток слухового сприймання та формування вимови»	Федоренко О. Ф., Зганяйко І. Ф.
22. «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови»	Федоренко О. Ф., Патлай Ю. М.
23. «Ритміка» (для глухих дітей)	Вовченко О. А.
24. «Ритміка» (для дітей зі зниженим слухом)	
25. «Лікувальна фізична культура» (для глухих дітей)	Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.
26. «Лікувальна фізична культура» (для дітей зі зниженим слухом)	
<i>Для дітей з тяжкими порушеннями мовлення</i>	
27. «Корекція розвитку»	Рібцун Ю. В.
28. «Корекція мовлення»	Трофименко Л. І., Куравська Л. І.
<i>Для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату</i>	
29. «Корекція розвитку» (базова)	Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А.
30. «Корекція розвитку. Соціальна адаптація першокласника»	Яременко О. В.

31. «Корекція розвитку. Розвиток пізнавальної діяльності»	Наливкіна Н. М.
32. «Корекція розвитку. Формування графічних навичок»	Чорна І. В.
33. «Корекція розвитку. Сенсомоторний розвиток»	П'ята М. І.
34. «Корекція розвитку. Лего-конструювання»	Лапін А. В.
35. «Корекція розвитку. Арт-корекція»	Брусенська І. М.
36. «Корекція розвитку. Формування навчально-мовленнєвої діяльності учнів за допомогою казки»	Літинська Я. Г., Трембалович І. П.
37. «Корекція розвитку. Розвиток комунікативної функції мовлення "Говірливий струмок"»	Жеплінська С. В.
38. «Корекція розвитку. Формування лінгвістичних понять на основі використання асоціативних схем»	Татарінова О. М.
39. «Корекція розвитку. Формування знань про довкілля засобами пізнавальних завдань»	Гусак Т. О.
40. «Корекція розвитку. Пізнай навколишній світ»	Пігур О. В., Соколовська І. М., Лазорчин О. С.
41. «Корекція розвитку. Цікава скринька»	Коваль Л. В.
42. «Корекція розвитку. Корекційна ритміка»	Гладченко І. В., Шепічак О. О.
43. «Корекція розвитку. Світ Монтесорі»	Дишлюк Т. Б., Чеботарьова О. В.
44. «Корекція розвитку. Готовність дитини до навчання в школі (діагностична методика)»	Яременко О. В.
45. «Корекція розвитку. Розвиток мовлення»	Ільєнко Т. А., Стах О. Г.
46. «Лікувальна фізична культура для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату»	Остапенко Т. В., Авраменко Л. Ю., Свистун Г. М.

Більш повний перелік програм міститься на сайті Міністерства освіти і науки України та на сайті Інституту модернізації змісту освіти.